

Nr 187.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin; given Stockholms slott den 24 april 1915.

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

Häri genom förordnas, att 3 §, 15 § 2 mom. samt 26, 27, 40 och 42 §§ av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse, att till 15 § av samma förordning skall fogas ett nytt moment, 10, av den lydelse, här nedan stadgas, samt att rubrikerna till förordningens 26 och följande §§ skola ändras på sätt nedan angives, därvid rubriken »Ansvarsbestämmelser» skall, såsom hittills, avse 36—53 §§:

3 §.

Vid utminutering vare minsta tillåtna försäljningsbeloppet tre tiondels liter. Vad sålt blivit får icke i mindre belopp än sålunda föreskrivits utlämnas eller mellan flera köpare fördelas; ej heller får något av det sålda förtäras på försäljningsstället.

15 §.

2. Vid utminutering av brännvin äger bolag enligt grunder, som av kontrollstyrelsen godkännas, anordna kontroll till vilka personer och till vilken mängd försäljning i varje särskilt fall äger rum, och må härvid fastställas viss myckenhet, utöver vilken under angiven tid utminutering till köpare eller vissa sådana ej må ske. Sådan kontroll må jämväl kunna omfatta rätt till utminutering, som jämlikt 17 § 2 mom. av bolag överlåtits. Vidtager bolag ändring i föreskrifterna för den

kontroll, bolaget anordnat, vare bolaget skyldigt att därom göra anmälan hos kontrollstyrelsen.

Det åligger kontrollstyrelsen att för utminuterung av brännvin indela riket i försäljningsområden ävensom att i denna indelning vidtaga de jämkningar, som med anledning därav, att inom viss kommun rättighet till utminuterung upphör eller upplåtes, eller av andra orsaker betingas.

Innehavare av rättighet till detaljhandel må ej utminutera brännvin till person, boende inom annat försäljningsområde än det, där rättigheten utövas, där ej det bolag, inom vars försäljningsområde personen är boende, därtill, med iakttagande av de föreskrifter, kontrollstyrelsen kan meddela, lämnat medgivande.

Bolag vare på anfordran av köpare, till vilken bolaget finner utminuterung kunna äga rum, pliktigt att, sedan erforderlig säkerhet nedsetts, söka till skäligt pris från namngiven handlande vare sig inom eller utom riket anskaffa angiven varusort av brännvin.

10. Förmenar någon, att bolag obehörigen vägrat att till honom utminutera brännvin eller lämna honom sådant medgivande, som i 2 mom. tredje stycket avses, eller att bolag beträffande ämne, varom det tillkommer kontrollstyrelsen att meddela föreskrift, vidtagit åtgärd, som kränker hans enskilda rätt eller strider emot förordningens syfte, må han hos kontrollstyrelsen göra framställning om åvägabringande av rättelse i det överklagade förhållandet. Över kontrollstyrelsens beslut ifråga om bolags vägran att utminutera brännvin må klagan ej föras.

IV. Om införsel av brännvin från utrikes ort.

26 §.

1. Brännvin må till riket införas blott av den, som visar sig äga rätt försälja brännvin.

2. Vid varje tullplats i riket skall över därstädes till införsel angivna slag av brännvin föras särskild förteckning enligt formulär, som av generaltullstyrelsen fastställles efter kontrollstyrelsens hörande. Denna förteckning skall vid varje års slut insändas till kontrollstyrelsen.

3. Brännvin må icke från tullverket utlämnas annorledes än mot kvitto, utfärdadt av den, som enligt 1 mom. är berättigad att införa sådan dryck, dock att brännvin, som från utlandet inkommit till bolag,

vilket jämlikt 12 eller 14 § fått övertaga all detaljhandel med brännvin inom kommun, må mot kvitto utlämnas till den, som visar sig hava erhållit bolagets medgivande därtill.

4. Utan hinder av vad i denna paragraf stadgas må

a) brännvin till riket införas av den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor,

b) prov på brännvin i vanlig ordning till riket införas av vederbörligen legitimerad handelsresande,

c) resande, som ankommit från utrikes ort, för eget bruk mot erläggande av stadgad tull införa brännvin intill viss mindre, i tullförfattningarna angiven myckenhet,

d) till skeppsproviant hänförligt brännvin behandlas på sätt i tullförfattningarna finnes stadgat; dock må brännvin, som förtullats såsom överskott av skeppsproviant, icke från fartyg ilandföras.

5. Angående införsel av brännvin till riket för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov meddelas särskilda bestämmelser av Kungl. Maj:t.

6. Med från utlandet infört brännvin, som på grund av stadgandet i denna paragraf ej må från tullverket utlämnas, skall förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

V. Ordningsföreskrifter.

27 §.

1. Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.

2. De rum, som nyttjas för utskänkningsrörelse, skola vara ljusa och luftiga, hava en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick.

3. Försäljningen må ej börjas förrän besiktning å den lägenhet, där rörelsen skall drivas, hållits, i stad av stadsfiskal och på landet av kronobetjänt jämte två personer, utsedda av magistrat eller kommunalnämnd, samt besiktningsmännen utfärdat bevis därom, att föreskrifterna i 1 och 2 mom. blivit uppfyllda. Vad här är sagt gälle ock då försäljningsställe ombytes.

VI. Ansvarsbestämmelser.

40 §.

Idkar någon detaljhandel med brännvin vid tillfälle, då försäljningsrätten ej får utövas, eller å annat ställe, än därtill uppgivet är,

eller förbryter sig någon mot vad i 5 § 2 mom. är stadgat om brännvins utlämnande eller utbudande till salu eller om upptagande av beställningar därå,

eller tillåter den, som icke är berättigad till utskänkning, att, då han genom utminutering säljer brännvin, något av det sålda på försäljningsstället förtäres eller avhämtas i mindre belopp, än han är berättigad föryttra,

eller försäljer någon brännvin i strid mot stadgandet i 15 § 2 mom. tredje stycket,

eller förbryter sig den, som till detaljhandel med brännvin berättigad är, mot 29 § 3 eller 6 mom. eller mot 30 §,

böte första gången från och med trettio till och med sextio kronor samt andra gången från sextio till och med etthundratjugu kronor och vare dessutom andra gången sin rätt till detaljhandel förlustig.

Utövar den, som erhållit rättighet till utskänkning enligt 16 § 2 eller 3 mom., densamma annorledes än i dessa moment är medgivet eller utan att iakttaga de inskränkingar därvid, som i övrigt kunna hava blivit föreskrivna av Kungl. Maj:ts befallningshavande, vare underkastad enahanda ansvar, som nyss är sagt.

42 §.

1. Förbrytelse mot 2, 31, 32 eller 33 § eller mot 27 § 3 mom. straffes med böter från och med tio till och med femtio kronor.

2. Då förbrytelse skett mot 2 §, vare tillika det till salu hållna brännvin underkastat beslag och förbrutet.

3. Den, som i strid mot stadgandet i 26 § 4 mom. från fartyg ilandför brännvin, vilket förtullats såsom överskott av skeppsproviant, böte från och med tio till och med ettusen kronor; och vare sådant brännvin tillika med kärl och emballage underkastat beslag och förbrutet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1916, dock att kontrollstyrelsen skall hava dessförinnan verkställt den i 15 § 2 mom. här ovan omförmälda indelning av riket i försäljningsområden.

För tid före nämnda dag må försäljningsområde enligt de i omförmälda lagrum angivna grunder av kontrollstyrelsen tillsvidare anvisas bolag, som anordnat kontroll i enlighet med vad i samma lagrum enligt dess nu gällande lydelse stadgas; skolande beträffande sålunda fastställt område gälla såväl föreskriften i tredje stycket av berörda lagrum i dess nu gällande lydelse, som ock i fråga om anskaffande av brännvin från handlande inom riket vad ovan i 15 § 2 mom. fjärde stycket finnes stadgat.

Brännvin, som före den 1 januari 1916 från utlandet inkommit till riket, må från och med sagda dag icke av tullverket utlämnas till annan än den, som enligt 26 § äger rätt till införsel av brännvin. Kan på grund av vad nu är stadgat utlämnande av brännvin, som inkommit till riket före utgången av år 1915, icke äga rum, skall därmed förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 24 april 1915.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 • VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten anförde:

Genom förordningen den 25 september 1914 om ändrad lydelse av 1, 3, 5, 6, 15 och 40 §§ i förordningen angående försäljning av brännvin den 9 juni 1905 erhöillo, såsom framgår av 15 § 2 mom. i dess nya lydelse, de bolag, som vid utminuterung av brännvin anordnat särskild kontroll, till vilka personer och till vilken mängd försäljning i varje särskilt fall finge äga rum, rätt att hos Kungl. Maj:t söka fastställelse å kontrollområde, vilket skulle kunna omfatta dels den kommun, där bolaget vore bildat, dels, om så prövades nödigt, sådana till nyssnämnda kommun gränsande eller närbelägna kommuner, varest rätt till utminuterung ej vore upplåten. Såsom inhämtas av det i statsrådet förda protokoll för den 3 juli 1914, då Kungl. Maj:t beslöt att

för riksdagen framlägga förslag till den nämnda författningsändringen, åsyftades med förslaget att i avvaktan på en fullständigt reformerad lagstiftning i nykterhetsfrågan provisoriskt ordna vissa frågor på brännvinsförsäljningslagstiftningens område, vilka vore av beskaffenhet att kräva en omedelbar lösning. Vad särskilt den föreslagna ändringen av 15 § 2 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen beträffar, avsågs därmed att giva de bolag, som ifråga om utminutering av brännvin infört vissa slag av kontrollföreskrifter i syfte att vinna och bevara kännedom om till vem de i varje särskilt fall sålde och myckenheten av det sålda, allt det stöd av lagstiftaren, som erfordrades för en effektiv tillämpning av det nya försäljningssystemet. I sådant avseende framhöll jag i mitt yttrande till statsrådsprotokollet, att en förutsättning för systemets effektivitet vore — om man frånsåge frågan om restriktivbestämmelser angående införsel från utlandet av brännvin — att antingen kontrollbestämmelserna föreskrevs skola gälla för all försäljning inom riket eller ock att systemet kringgärdades med sådana skyddsbestämmelser, att en försäljare, som ej infört detsamma, icke måtte kunna genom spirituosaförsändningar till orter, där kontrollbestämmelser blivit uppställda, till sina verkningar neutralisera de fördelar, som genom dess införande å dessa orter åsyftades. Av dessa olika sätt för frågans lösning förordade jag det senare alternativet och föreslog inrättandet av kontrollområden i enlighet med bestämmelser, som i huvudsak överensstämde med de sedermera fastställda.

Det karakteristiska för ett sådant kontrollområde var, att till detsamma icke skulle få försändas brännvin från andra utom området varande försäljare. Inrättande av kontrollområden föreslogs jämväl i det förslag till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker, som innefattades i propositionen nr 242 till 1914 års senare riksdag. Enligt sistnämnda förslag bestämdes emellertid begreppet kontrollområde på annat sätt än i nämnda förordning. Detta var en följd därav, att förslaget till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker avsåg ett obligatoriskt införande av särskild kontroll å utminuteringen, under det att i förslaget till ändring av vissa §§ i gällande brännvinsförsäljningsförordning införandet av kontrollföreskrifter gjordes beroende av bolagen själva. I det förra förslaget förutsattes sålunda, att varje bolag av viss central uppsiktsmyndighet skulle tilldelas sitt särskilda område, så att varje kommun i riket skulle komma att tillhöra ett kontrollområde, under det att enligt det senare förslaget vederbörande bolag skulle, såsom förut nämnts, hos Kungl. Maj:t ansöka om kontrollområde för sig och till detsamma kunna få hänfört dels den kommun, där bolaget är bildat

dels de intill denna kommun gränsande eller närbelägna kommuner, varest rätt till utminuterung ej är upplåten.

Givetvis kunde man icke med bestämmelserna i förordningen den 25 september 1914, vilka jag, såsom redan antytt, uttryckligen angav såsom provisoriska, avlägsna samtliga de brister i gällande lagstiftning, vilka försvårade den effektiva tillämpningen av ifrågavarande reformåtgärder på utminuterungens område. En av dessa brister, som jag särskilt framhöll, var den, att, så länge möjligheten att från utlandet fritt importera spirituosa stode öppen även för avstängda personer, reformen icke skulle bliva fullt effektiv.

Ehuru kort tid förflutit, sedan här ifrågavarande bestämmelser utfärdades, hava förhållandena utvecklats sig därhän, att en kompletterande lagstiftning synes vara av behovet påkallad.

Innan jag ingår på frågan härom, anhåller jag att få något redogöra för i vilken omfattning det nya försäljningssystemet, som vid framläggande av fjolårets proposition endast tillämpades av ett fåtal bolag, numera vunnit anslutning från de särskilda bolagen.

För närvarande hava till Kungl. Maj:t ingivits ansökningar från 70 bolag om anvisande av kontrollområden, nämligen

i Stockholms stad: A.-B. Stockholmssystemet;

i Stockholms län: bolagen i Södertälje, Sigtuna, Östhammar, Öregrund och Sundbyberg;

i Uppsala län: bolagen i Uppsala och Enköping;

i Södermanlands län: bolagen i Nyköping, Eskilstuna, Strängnäs, Torshälla, Mariefred, Trosa och Malmköping;

i Östergötlands län: bolagen i Linköping och Valdemarsvik;

i Jönköpings län: bolagen i Jönköping och Eksjö;

i Kronobergs län: bolaget i Ljungby;

i Kalmar län: bolagen i Kalmar, Borgholm, Oskarshamn, Mönsterås, Nybro och Mörbylånga;

i Gottlands län: bolaget i Visby;

i Blekinge län: bolagen i Karlskrona, Karlshamn och Ronneby;

i Malmöhus län: bolagen i Ystad, Eslöv och Skurup;

i Hallands län: bolagen i Halmstad, Varberg, Laholm, Falkenberg och Kungsbacka;

i Göteborgs och Bohus län: bolagen i Göteborg, Uddevalla, Marstrand, Kungälv, Strömstad och Lysekil;

i Älvsborgs län: bolagen i Vänersborg, Ulricehamn, Alingsås, Åmål och Trollhättan;

i Skaraborgs län: bolagen i Mariestad, Lidköping, Skara, Hjo, Falköping, Vara och Grästorp;

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml. 169 häft. (Nr 187-188.) 2

Ansökningar
om fast-
ställande av
kontrollom-
råden m. m.

- i Örebro län:* bolaget i Askersund;
 - i Västmanlands län:* bolaget i Sala;
 - i Kopparbergs län:* bolagen i Falun och Hedemora;
 - i Gävleborgs län:* bolagen i Gävle, Söderhamn och Hudiksvall;
 - i Västernorrlands län:* bolagen i Härnösand, Sundsvall, Örnsköldsvik och Sollefteå;
 - i Jämtlands län:* bolaget i Ostersund;
 - i Norrbottens län:* bolagen i Piteå och Haparanda.
- Ansökningar om anvisande av kontrollområden hava sålunda inkommit från samtliga bolag i 11 län och i Stockholms stad.

Beträffande övriga bolags ställning till de nya kontrollanordningarna vid utminuterung av brännvin och till fastställande av kontrollområden föreligga följande upplysningar, som grunda sig på uppgifter, lämnade till chefen för kontrollstyrelsen i anledning av en till de bolag, som ännu icke ingivit ansökningar om kontrollområden, ställd cirkulärskrivelse med förfrågan om och när de kunde förväntas ingiva dylika ansökningar.

Stockholms län. Bolagen i Norrtälje och Vaxholm hava förklarat sig skola ingiva ansökningar om kontrollområden.

Ostergötlands län. Bolagen i Norrköping, Vadstena, Skänninge och Motala hava förklarat sig ämna under innevarande år införa kontrollsystem och ingiva ansökan om kontrollområden. — Bolaget i Söderköping har ej för närvarande för avsikt att ingiva ansökan och anför som skäl härför, dels att bolaget skulle hava svårt att bedöma, vilka kunder som missbrukade spirituösa drycker, dels att de olika kontrollsystemen vore för litet prövade, vadan det ej kunde bedömas om de befordrade nykterheten, dels ock att, så länge firman Rhenberg innehade den ena av bolagets utminuteringsrättigheter eller till 1916 års slut, införandet av kontrollområde för bolaget skulle vara alldeles betydelselöst. Bolaget hade emellertid sökt motarbeta missbruk av spirituösa drycker genom att icke sälja till vissa uppgivna kategorier av personer.

Kronobergs län. Förslag hade väckts om införande av kontrollsystem för aktiebolaget Göteborgssystemet i Växjö och om fastställande av kontrollområde för bolaget.

Kalmar län. Bolaget i Västervik tillämpar sedan den 1 mars innevarande år kontrollsystem och stadsfullmäktige hava genom sin ordförande beslutat att ingå till Kungl. Maj:t med ansökan om anvisande av kontrollområde. — Bolaget i Vimmerby förklarar, att det icke under nuvarande oktroj ämnade ingå med ansökan om kontrollområde.

Blekinge län. Bolaget i Sölvesborg har i princip beslutat ingå med ansökan om anvisande av kontrollområde, men bordlagt frågan för dess vidare utredande.

Kristianstads län. Vid länets landstings lagtima möte år 1914 väcktes förslag, att landstinget måtte besluta att för sin del uppmana samtliga spritbolagsstyrelser i länet att snarast möjligt ordna sin försäljning i enlighet med Stockholmsystemet, eller att landstinget eventuellt måtte besluta att tillsätta en kommitté, som tillsammans med av respektive bolagsstyrelser utsedda ombud skulle uppgöra förslag till gemensamma försäljningsvillkor. I anledning härav beslöt landstinget tillsätta en

kommitté att tillsammans med ombud från spritförsäljningsbolagen i länet uppgöra förslag till lämpliga, nykterheten främjande försäljningsvillkor. Kommitténs arbeten äro ännu icke avslutade. På grund härav hava bolagen i Kristianstads län icke kunnat lämna definitiva svar å förfrågan i cirkulärskrivelsen. Bolagen i Hässleholm, Simrishamn och Tomelilla förklara emellertid sig ämnat införa kontrollsystem och ingiva ansökan om kontrollområde.

Malmöhus län. Bolaget i Malmö meddelar, att bolaget ej självt ämnade besluta om införande av kontrollsystem, men att fråga därom väckts hos stadsfullmäktige av särskilt utsedda kommitterade, vilken fråga styrelsen för avgivande av yttrande fått till sig remitterad. — Bolaget i Landskrona meddelar, att så snart riksdagen behandlat inkomna propositioner rörande brännvinsförsäljningen, bolaget genast skulle inkomma med begäran om kontrollområde. — Bolaget i Lund uppgiver, att styrelsen, som tagit saken under överbägande, hade för avsikt att på stadsfullmäktiges, Kungl. Maj:ts befallningshavandes eller kontrollstyrelsens initiativ införa ett kontrollsystem i en eller annan form samtidigt med att övriga brännvinsförsäljningsbolag i länet införde liknande bestämmelser. Bolaget hade även för avsikt att i samband med införande av ett dylikt system göra anhållan om anvisande av kontrollområde. Styrelsen framhåller, att införande av ett sådant kontrollsystem i Skåne på grund av lokala förhållanden vore förenat med betydande svårigheter och torde bliva alldeles verkningslöst, om icke samtliga försäljningsbolag inom länet samtidigt införde liknande system. — Bolaget i Hälsingborg anmäler, att styrelsen vore betänkt på anordnande av kontrollsystem och att den inom den närmaste framtiden komme att hos Kungl. Maj:t ansöka om anvisande av kontrollområde. — Bolaget i Skanör med Falsterbo meddelar, att styrelsen hemställt till bolagsstämman om bemyndigande att till Kungl. Maj:t ingiva ansökan om anvisande av kontrollområde. — Bolaget i Hörby har till kontrollstyrelsen översänt ett uttalande, som å ett möte i mars månad innevarande år gjorts av representanter för spritbolagen i Dalby, Hör, Hörby, Lövestad, Röstånga, Teckomatorp och Veberöd. Vid nämnda möte enades man om, att landsbygdens spritbolag lämpligen icke kunde ställa sig avvisande till införandet av vissa kontrollåtgärder, men att man borde ställa sig avvaktande gentemot de initiativ, som från städernas och överordnade myndigheters sida kunde framkomma. Enär förhållandena i Skåne med dess befolkningstäthet och livliga förbindelser samt närhet till utlandet nödvändiggjorde en viss försiktighet i avseende å kontrollföreskrifterna, ville mötet icke uttala sig för vare sig det ena eller andra kontrollsystemet, utan överlämnade åt kontrollstyrelsen att härom lämna föreskrifter, vilka emellertid borde vara lindriga och helst likartade för hela länet eller hela Skåne, så att alla bolagen bleve i tillfälle att likformigt arbeta efter ensartade grunder. Beträffande kontrollområdena uttalade mötet det önskemålet, att en uppdelning av bolagens verksamhetsområden i särskilda kontrollområden borde i sammanhang med ett eventuellt införande av kontrollsystem äga rum på initiativ och efter förslag av kontrollstyrelsen under samverkan med en för länet eller helst för hela Skåne tillsatt kommitté av representanter för samtliga försäljningsbolag. — Bolagen i Hör, Dalby, Röstånga, Löberöd och Veberöd hava uttalat sig i samma riktning som bolaget i Hörby. — Bolaget i Lövestad meddelar, att det beslutat införa kontrollsystem och att ingå till Kungl. Maj:t med ansökan om kontrollområde. — Bolaget i Raus anmäler, att det vore betänkt på att anordna kontrollsystem och att inom närmaste framtiden inkomma med ansökan om kontrollområde. — Bolaget i Teckomatorp hade för avsikt att

anordna kontroll och i sammanhang därmed inlämna ansökan om kontrollområde. — Bolaget i Tågarp meddelar, att det ännu icke infört kontrollsystem, men skulle ingiva ansökan om kontrollområde, såvida angränsande bolag införa kontroll. — Bolaget i Sjöbo anmäler, att det har för avsikt att snarast möjligt och i varje fall från och med nästa års ingång anordna i 1914 års förordning nämnd kontroll och anhålla om anvisande av kontrollområde. Bolagsstyrelsen säger sig icke hava undgått att finna, att, även om kontrollområde anvisades, ett bolag, som tillämpade kontrollföreskrifter, likväl ej kunde vinna sitt syfte, om icke näraliggande bolag också hade infört kontroll och ansågo sig förhindrade att sälja till personer från annat kontrollområde. Med avstånd av en mil eller däromkring mellan de olika bolagen skulle nämligen utan tvivel en olämplig trafik uppstå med inköp från okontrollerade bolag av personer från annat bolags fastställda kontrollområde, vilka antingen ej gärna underkastade sig det lilla besvär, som en ordnad kontroll nödvändigt måste medföra för den enskilde eller ock tilläventyrs blivit förbjudna att köpa spritdrycker av bolaget i sin egen ort. Styrelsen funne därför högst önskvärt, att alla bolag förstädigades att införa sådan kontroll och begränsa sin verksamhet till anvisat kontrollområde. — Bolaget i Trälleborg hade för närvarande icke tänkt på att införa något kontrollsystem eller anhålla om anvisande av kontrollområde utan ville bolaget, innan något i sådant hänseende åtgöres, avvakta riksdagens beslut i frågan. — Bolagen i Höganäs och Väsby meddela, att de icke hade för avsikt att ingå med ansökan om kontrollområde. — Svar på cirkulärskrivelsen har icke ingått från bolagen i Anderslöv och Östraby. Av bolagen i Malmöhus län, 24 till antalet, hava alltså 3 sökt kontrollområde, 7 beslutat att söka eller förklarat sig hava för avsikt att söka kontrollområde, 10 bolag ställt sig avvaktande till beslut av vederbörande kommunala korporationer eller kontrollstyrelsen, 2 ställt sig avvisande samt svar ej inkommit från 2 bolag.

Älvsborgs län. Bolaget i Borås hade sedan den 15 mars tillämpat kontroll och stadsfullmäktige i Borås hade beslutat ingiva ansökan om kontrollområde.

Skaraborgs län. Bolaget i Skövde hade redan anordnat kontroll och skulle under den närmaste framtiden ingiva ansökan om kontrollområde.

Värmlands län. Samtliga bolag i länet, nämligen bolagen i Karlstad, Kristinehamn, Filipstad, Arvika och Säffle, förklara sig hava för avsikt att införa kontrollsystem och ingiva ansökningar om kontrollområden.

Örebro län. Bolaget i Örebro hade sedan juli månad 1914 utövat särskild kontroll i fråga om utminuteringen och ämnade inkomma med begäran om anvisande av kontrollområde. — Bolaget i Nora hade sedan början av året anordnat kontroll, men förklarar sig icke hava för avsikt att söka kontrollområde. — Bolaget i Lindesberg har icke för avsikt att under den närmaste tiden införa kontrollsystem.

Västmanlands län. Bolagen i Västerås, Arboga och Köping hade antingen infört eller komme att under den närmaste framtiden införa kontrollsystem och ingiva ansökan om anvisande av kontrollområde.

Västerbottens län. Bolaget i Umeå har beslutat att införa kontrollsystem och ingå med ansökan om kontrollområde. — Bolaget i Skellefteå har för avsikt att föreslå införande av kontrollsystem och anhålla om anvisande av kontrollområde.

Den förestående redogörelsen giver vid handen, att om man bortser från Kristianstads och Malmöhus län, av det övriga landets 93 bolag

67 hava inkommit med ansökning om fastställande av kontrollområde, ytterligare 20 bolag hava beslutat att införa kontroll och anhålla om anvisande av kontrollområde, 2 bolag (Växjö och Sölvesborg) hava frågan därom under övervägande, 1 bolag (Nora) har infört kontroll, men ännar icke söka kontrollområde, och 3 bolag, nämligen bolagen i Söderköping, Vimmerby och Lindesberg, hava ställt sig avvisande till frågan om införande av kontroll. Huruledes förhållandena i berörda hänseende ställa sig i Skåne, framgår av de ovan lämnade uppgifterna. När ansökningar inkommit från samtliga bolag, som förklarar sig skola ingiva dylika, skulle kontrollföreskrifter komma att tillämpas av samtliga bolag i ej mindre än 17 län.

I detta sammanhang tillåter jag mig jämväl redogöra för de av myndigheter och bolag avgivna yttranden i anledning av ingivna ansökningar om anvisande av kontrollområden ävensom för några i förevarande ämne särskilt gjorda framställningar.

Redan i början av oktober månad 1914 och innan ansökningar om kontrollområden ännu hade ingivits, inkom *Sveriges allmänna vin och spirituosahandlareförening* — av mig i det följande kallad Sveriges vinhandlareförening — till Kungl. Maj:t med en framställning, vari föreningen bland annat hemställde, att Kungl. Maj:t vid tillämpning av de nya bestämmelserna om bolags kontrollområde ville se till, att innehavare av överlåten rättighet till minuthandel med spirituosa icke måtte utan laga skäl gå miste om de förmåner, som genom propositionen nr 242 vid 1914 års riksdag tillförsäkrats honom såsom ersättning för förlorad utkomst. Föreningen framhöll, att landets spirituosahandlare ägde under fri konkurrens försälja bättre spirituosa till alla delar av landet. Om emellertid jämlikt de nya bestämmelserna hela landet indelades i kontrollområden och om den individuella kontrollen därvid bleve tillämpad under samma form för alla olika varuslag, skulle spirituosahandlarna utestängas från en stor del av sin marknad, samtidigt med att konsumenterna fingo mindre möjlighet att draga nytta av konkurrensen. Särskilt för de avlägset boende konsumenterna skulle det bliva svårt att finna sig tillrätta med de kontrollformaliteter, som bolagen kunde komma att tillämpa. Den nyktre, ordentlige och laglydige medborgaren kunde svårigen finna sig i föreskrifter sådana som att han endast finge köpa en liter var femte eller tionde dag, föreskrifter, vilka måhända kunde vara befogade då det gällde försäljning av egentligt brännvin, men vilka icke kunde anses vara av behovet påkallade i fråga om bättre spirituosa. Även vid urvalet av varor måste svårigheter möta, om varorna skulle anskaffas genom bolagen, enär erfarenheten visat, att bolagen voro ovilliga att tillmötesgå personliga önskningsom varors anskaffande. Med hänsyn till vad sålunda anförts, hemställde vinhandlareföreningen, att Kungl. Maj:t vid fastställande av kontrollområden för spirituosa måtte föreskriva, att kontroll finge anordnas endast för egentligt brännvin samt för annan spirituosa, då den understege ett visst försäljningspris, exempelvis kronor 2.50 per liter, men under inga förhållanden för punsch. Skulle Kungl. Maj:t icke finna skäligt tillmötesgå detta föreningens önskemål, uttalades den förhopp-

Yttranden av myndigheter, bolag m. fl. angående kontrollområdenas anordnande och omfattning m. m.

ningen, att bolagen måtte under samverkan med representanter för föreningen skapa möjlighet för en förmedling av varusändningar från landets spirituosa-handlare direkt till konsumenter.

I medio av november inkom *Stockholms vinhandlareförening* med en skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan. Föreningen, som beretts tillfälle att taga del av de till denna tidpunkt inkomna ansökningarna om kontrollområden, gjorde gällande, att bifall till framställningarna om kontrollområden icke syntes kunna lämnas i enlighet med stadgandena i brännvinsförsäljningsförordningen, vilken förutsatte, att kontrollområdena fastställdes till den kommun, där bolaget vore bildat samt under viss förutsättning till därtill gränsande eller närbelägna kommuner. Att till närbelägna kommuner räkna så stora områden, som systembolagen gjorde anspråk på, syntes den åberopade förordningen lagligen icke giva anledning till. Den kontroll, som inom så vidsträckta områden skulle utövas, skulle icke heller enligt föreningens förmenande kunna bliva effektiv. Utan gagn för nykterhetsintresset skulle däremot vinhandlarna av dylika kontrollområden vidkännas en fullständigt oberättigad inskränkning i sin lovliga näring och bliva utsatta för förlust, som icke åsyftades med den ifrågavarande lagstiftningen. I en den 14 december 1914 dagtecknad underdånig framställning har *Stockholms vinhandlareförening* ytterligare utvecklat sina synpunkter i frågan.

De av Sveriges vinhandlareförening och *Stockholms vinhandlareförening* ingivna skrivelserna remitterades till Kungl. Maj:ts befallningshavande för att tagas i övervägande vid avgivande av infortrade utlåtanden över ansökningarna om kontrollområden. I allmänhet hava såväl befallningshavandena som ock de bolag, som hörts över de gjorda framställningarna, yttrat sig beträffande desamma. Ur de inkomna handlingarna må följande anföras till frågans belysande.

Överståthållarämbetet delade den mening, Aktiebolaget *Stockholmssystemet* uttalat, att kontrollen icke ensamt borde begränsas till vissa slag av spritdrycker. Under förutsättning att författningen det medgäve, tillstyrkte ämbetet också, att kontrollområdet erhöles den omfattning, som blivit av bolaget ifrågasatt.

Aktiebolaget Stockholmssystemet har i anledning av remiss från överståthållarämbetet avgivit två yttranden över de av Sveriges vinhandlareförening och *Stockholms vinhandlareförening* ingivna underdåniga framställningarna. Ifråga om den förra skrivelsen framhåller Aktiebolaget *Stockholmssystemet* beträffande föreningens påpekande, att den rätt, som spirituosa-handlandena ägt att fritt inom riket försända spritdrycker, skulle komma att försvinna, därest landet indelas i kontrollområden. att det vore sant, att denna så att säga interkommunala sprithandel, där det enskilda vinstintresset lämnats fritt spelrum och för vilket i stor utsträckning kredit-system tillämpats, nått en omfattning, som endast i ringa mån kunnat motverkas genom lagens bestämmelse, att dylik handlande icke utanför den kommun, där han utövade sin försäljningsrätt, ägde att till salu utbjuda eller upptaga beställningar å spritdrycker. Denna handel hade länge inom de kretsar, som ivrat för nykterhetstillståndets höjande, betraktats såsom ett missförhållande. De nya bestämmelserna, mot vilkas förmodade verkningar föreningen vände sig, syntes, därest landet verkligen helt eller i större omfattning indelades i kontrollområden, komma att återföra den privata spirituosa-handeln, där bolagen ännu medgävo sådan handels bedrivande, inom försäljningskommunen och den trakt däromkring, som ansågs böra tillhöra den förras kontrollområde. Samtidigt gäve dock lagen möjlighet för varje spirituosa-

handlande, som försälde någon blandning, vilken hos allmänheten blivit inarbetad eller som fallit någon kund i smaken, att fortsätta med sin försäljning genom bolagen som mellanhand jämväl utanför området ifråga. De svårigheter för enskilda systembolag, varom föreningens skrivelse talade, att hålla nödigt antal märken på lager liksom också bolagens benägenhet att under de förändrade förhållanden, som nu komme att inträda, förskaffa, vad dess kunder önskade, ansåge bolaget icke vara konstaterade eller antagliga. Ej heller ansåge bolaget, att någon grund funnes därför, att bolag vid försäljning skulle tillämpa sådana »kontrollformaliteter», att icke »den nyktrare och laglydige medborgaren» skulle i sitt hem kunna hava tillgängligt »större eller mindre förråd av bättre spirituosa — — för att användas med måttlighet eller vid festliga tillfällen». Skulle inom en styrelse, där majoriteten utgjordes av personer, som valts av offentliga myndigheter och korporationer, mot all förnodan ett dylikt förfaringssätt vinna gillande, torde korrektivet häremot böra sökas på annat sätt, än genom att låta privata spirituosahandlande bevaka de nyktra och laglydiga medborgarnas rätt. Att, såsom föreningen tänkt sig, låta dyrare spirituosa, exempelvis ovanför en prisgräns av kronor 2.50 per liter, falla utanför kontrollbestämmelserna och för dylik spirituosa medgiva fri försändningsrätt, skulle med full visshet göra kontrollbestämmelserna ur nykterhets-synpunkt illusoriska. Erfarenheterna från såväl Göteborg som Stockholm samt under den tilländalupna förbudsperioden i olika delar av landet talade härvidlag ett mycket tydligt språk. Även ur principiella synpunkter syntes ett sådant tillvägagångssätt, därest det överhuvud taget kunde bringas i överensstämmelse med den förändrade lydelsen av 15 § brännvinsförsäljningsförordningen, icke tillrådligt. — —

Beträffande Stockholms vinhandlareförenings anhållan, att ansökningarna om kontrollområden icke måtte bifallas i den omfattning, som begärts, framhåller bolaget, att ett nödvändigt villkor ur nykterhetssynpunkt, för att den med införande av kontrollområden avsedda effekten skulle kunna vinnas, vore, att närbelägna bolags kontrollområden gränsade intill varandra samt att ett bolags kontrollområde i det fall, att ett närgränsande bolag ej gjort anhållan om dylikt område, dock måtte göras så stort, att faran för retursändningar eller annan langning av spirituosa i görligaste mån måtte kunna förhindras. Vad huvudstaden beträffade, torde detta vara ett oundgängligt villkor, enär redan nu en sådan, alltjämt växande trafik florerade från järnvägsstationer och bryggor belägna utanför 20-kilometersområdet från Stockholms stortorg, till vilka platser Stockholms vinhandlare ägde att utan motboks kontroll försända spirituosa med mottagningsbevis för transporten. Att ordalydelsen i 15 § 2 mom. skulle lägga hinder i vägen för en förnuftig anpassning av kontrollområdets storlek kunde bolaget för sin del icke finna. Efter bolagets förmenande kunde den spritkonsumerande allmänhetens intresse i sådana landskommuner, som lägo längre bort från en stad, där utminuterings bedrefves, väl icke fordra friare tillgång på spirituosa, än vad som kunde anses lämpligt i själva den kommun, där utminuteringsrättighet upplåtits. Å andra sidan torde en dylik kommun, som själv icke ville hysa brännvinshandel inom sig, böra äga berättigade anspråk på att icke bli sate för en spritlangning, vilken lätt, såsom erfarenheten från flere relativt avlägset liggande kommuner redan visat, kunde medföra obehag för kommunen själv. Komme kontrollområdena att gränsa intill varandra, vore det givetvis en fördel för Stockholms spirituosahandlande, att kontrollområdet för Stockholmsbolaget gjordes så stort som möjligt och därmed inneslöte en jämförelse-

vis större del av deras kundkrets. Möjligheten för deras kunder inom annat kontrollområde att erhålla deras specialvaror hade lagstiftningen genom särskilda bestämmelser garanterat. Föreningens uttalade farhågor för den ur nykterhetssynpunkt bristande kontroll, som skulle bli följd av ett alltför vidsträckt kontrollområde, vore efter bolagets uppfattning anmärkningsvärda. Ostridigt vore nämligen, att kontrollen inom ett kontrollområde kunde göras effektivare, huru stort det än vore, än inom ett område, där ingen som helst kontroll utövades. Vidare förtjänade att framhållas, att kontrollen inom från huvudstaden mera avlägset liggande kommuner lika litet som kontrollen inom själva huvudstaden kunde baseras på personkännedom från bolagets sida. Möjligheten att från inköp avstånga personer, som missbrukade brännvin eller som langade brännvin, vore nämligen beroende på nykterhetsopinionen inom kommunerna och myndigheternas ställning till frågan. Bolaget erinrade om den betydelse, det obligatoriska inrättandet av nykterhetsnämnder skulle komma att få, enär det ålåg denna nämnd bland annat att utverka hos försäljare av brännvin, vin eller öl, att sådana drycker icke utlämnades till vissa personer. Uppenbart vore, att den personliga kontroll, som förutsattes, för att kontrollområde skulle kunna fastställas, endast kunde utövas i samarbete mellan lokala myndigheter jämte enskilda och försäljningsbolaget. Under sådana omständigheter behövde kontrollens effektivitet icke vara beroende av kontrollområdets storlek.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län har tillstyrkt föreliggande ansökningar om kontrollområden ungefär i den omfattning, som blivit begärt av respektive bolag, och har uppdelat länet så, att områdena skola komma att gränsa till varandra. Befallningshavanden har emellertid icke ingått på frågan i vad mån förordningens föreskrifter medgiva en dylik uppdelning. Ej heller har befallningshavanden särskilt ingått på något yttrande över de bägge vinhandlareföreningarnas framställningar.

Södertälje nya sprithandelsbolag hemställer att vinhandlareföreningarnas framställningar icke måtte föranleda till någon åtgärd. Om kontrollföreskrifternas verksamhetsområde allt för mycket skulle inskränkas, eller om kontrollen skulle få avse allenast visst slag av spirituosa, skulle syftet och meningen med erhållande av kontrollområden i hög grad förfelas.

Sundbybergs nya sprithandelsbolag anser det vara av stor betydelse, att, om bolaget erhöle kontrollområde, kontrollen även fortfarande måtte omfatta finare spirituosa, enär i motsatt fall de försök att befrämja nykterheten, som med de nya bestämmelserna om kontroll avsåges, till stor del skulle komma att bli förfelade.

Brännvinsförsäljningsbolagen i Östhammar och Öregrund tillstyrka Sveriges vinhandlareförenings framställning, i vad den avsåg att punsch och bättre spirituosa skulle få sändas till annat kontrollområde, dock anser spritbolaget i Östhammar, att den bättre spirituosans försäljningspris icke skulle få understiga 3 kronor.

Sigtuna stads spritbolag anser vad som i vinhandlareföreningarnas framställningar anförts om mångskriveri vid kontrollens utövning och ogenhet från bolagens sida att anskaffa av kunder rekvirerade varor vara obefogade påståenden. Bolaget framhåller, att föreningarna syntes hava förbisett, att kontrollområde icke vore identiskt med försäljningsområde. Det vore ju icke avsikten att förhindra en inom ett kontrollområde bosatt person att inköpa spirituosa från ett annat kon-

trollområde, utan tvärtom hava samtliga de spritbolag, som gjort framställning om att få visst kontrollområde sig anvisat, bestämt, att kund genom utfärdande av s. k. transportkort skulle beredas tillfälle att, därest han så önskade, utan vidare få inköpa spirituosa inom ett annat bolags kontrollområde. Bolaget hemställer att framställningarna måtte avslås, enär, om de komme att bifallas, hela kontrollsystemet bleve meningslöst och ineffektivt, då en stor del spirituosa faktiskt skulle kunna utan motbok försäljas till vem som helst och i vilka kvantiteter som helst.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Uppsala län tillstyrker i stort sett bolagens ansökningar om anvisande av kontrollområden på sådant sätt, att områdena komma att gränsa intill varandra. Befallningshavanden utginge emellertid härvid från den förutsättningen, att mellan de sökande bolagen träffades sådan överenskommelse, att hinder ej mötte för innehavare av motbok eller däremot svarande behörighetsbevis att få utbekomma önskad vara hos vilket som hälst av nämnda bolag. Vad anginge framställningarna från de båda föreningarna, ansåg befallningshavanden, att vad som i desamma anförts icke borde få verka hinder för fastställande av kontrollområden i äskad utsträckning.

Sprithandelsbolaget i Uppsala framhåller ifråga om Sveriges vinhandlareförenings hemställan, att, om fri försändning av finare spirituosa och punsch skulle medgivnas, detta komme att i hög grad motverka den förbättring i nykterhetstillståndet, som införande av individuella kontrollsystem avsåge. Personer, som av vederbörande bolag blivit avstängda från rätt att inköpa spirituosa, skulle vara fullt oförhindrade att förse sig med dylik från spirituosahandlare, eller med andra ord, just det skulle komma att inträffa, som förordningen av den 26 september 1914 avsett att förhindra. Detsamma skulle bliva förhållandet med sådana personer, som redan uttagit det av bolaget medgivna högsta literantalet. Däremot syntes det bolaget, att ett rimligt tillmötesgående av de privata spirituosahandlarnas intressen skulle kunna ske på det sätt, att den köpande allmänheten bleve satt i tillfälle att själv utvälja de varor, som bäst tilltalade den individuella smaken. Detta hade också i viss mån skett genom åläggandet för bolag att anskaffa viss vara, som inom riket förekommer i handeln. Att själv föra på lager alla olika märken vore omöjligt redan på grund av bristande utrymmen. Bolaget hade emellertid sedan ett flertal år tillbaka fört kommissionslager från ett tjugotal vinhandelsfirmor, varvid bolaget efter inventering vid varje kvartalsskifte redovisat det försålda och självt haft den fördelen att kunna tillmötesgå olika kunders smak utan att utsätta sig för onödiga ränteförluster genom att ligga inne med alltför stora lager. Under de fyra sista kvartalen hade bolagets försäljning av kommissionsvaror uppgått till 126,414 kronor. Ett samarbete, ordnat på samma sätt, syntes kunna i utvidgad skala äga rum även vid andra bolag till gagn för bägge parterna. Då emellertid utrymmesskäl torde hindra bolagen från att i obegränsat mått mottaga kommissionslager, syntes den lämpligaste anordningen vara, att samtliga svenska spirituosafirmor förenade sig om att åtminstone i ett antal mera centralt belägna större städer inrätta gemensamma försäljningsnederlag i nära anslutning till sprithandelsbolagens försäljningslokaler. Därest nuvarande lagstiftning möjligen skulle lägga hinder i vägen för inrättande av dylika nederlag, torde det väl ej behöva befaras, att motstånd från något håll skulle resas mot ett dylikt ordnande av tvistefrågorna. Det vore den logiska konsekvensen av bolagens skyldighet att på begäran anskaffa viss varusort av brännvin och detta på för bolagen och därmed för statsverket mest gynnsamma sätt.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Södermanlands län anför, att stadgan- det i 15 § 2 mom. i brännvinsförsäljningsförordningen, att kontrollområdet kunde omfatta kommun, där bolaget vore bildat samt, om så prövades nödigt, jämväl sådana därtill gränsande eller närbelägna kommuner, där rätt till utminuteri- ng ej vore upplåten, ej borde utgöra hinder för att till bolags kontrollområde jämväl lades de kommuner, som ej låge i omedelbar närhet av den kommun, där bolaget vore bildat. En annan tolkning skulle, där avståndet mellan kommuner med egna försäljningsbolag vore jämförelsevis stort, föranleda, att det inom stora delar av landet ej skulle kunna beredas tillämpning åt önskvärda kontrollbestämmelser rörande minuthandeln med brännvin på annat sätt än genom inrättande av en mängd nya försäljningsbolag, något som av flere skäl ej torde vara lämpligt. Till bränn- vinsförsäljningsbolags kontrollområde syntes böra föras sådana kommuner, som till- hörde handelsområdet i allmänhet för den kommun, där bolaget vore bildat, eller vilkas invånare ändock plägar inköpa spritdrycker hos bolaget. Hänsyn torde dess- utom böra tagas till de önsksningar, som vederbörande kommuner uttalat i frågan. ävensom till kommunikationsförhållandena. Likaledes förefölle det önskvärt, att kontrollföreskrifterna blevo i allt väsentligt överensstämmande i alla trakter av länet samt att bolags verksamhetsområde icke bleve allt för obetydligt. Befallnings- havanden erinrade vidare därom, att det i länet icke funnes någon överlåten rättig- het till minuthandel med spritdrycker. Fastställandet av kontrollområden för för- säljningsbolagen i stora delar av landet skulle helt visst komma att medföra minskad inkomst för enskilda idkare inom riket av minuthandel. Ett bifall till vinhandlare- föreningarnas hemställan skulle emellertid i hög grad försvåra den med 1914 års för- ordning avsedda kontrollen för hindrande av missbruk av spritdrycker.

Nyköpings utskänkningsaktiebolag motsatte sig bestämt vinhandlareföreningarnas framställningar, enär ett bifall till desamma skulle, om icke totalt tillintetgöra, så dock i hög grad försvåra kontrollen över missbruk av spirituosa.

Trosa spirituosabolag anser, att det mot den i vinhandlareföreningarnas framställ- ningar framhållna önskan om rätten att till konsumenten direkt få försända bättre spirituosa ej torde kunna förebringas någon invändning ur nykterhetssynpunkt. Detta dock endast under förutsättning att ingen spirituosa med undantag av punsch, betingande ett pris understigande 3 kronor netto per liter, måtte få försändas till person, boende inom bolags kontrollområde, ävensom att säljaren vore pliktig till bolaget lämna uppgift om köparen, varuslaget, literalet och priset.

Malmköpings nya spritbolag uttalar sig på samma sätt som Nyköpings ut- skänkningsaktiebolag.

Mariefreds spritförsäljningsbolag yrkar avslag på vinhandlareföreningarnas fram- ställningar.

Strängnäs spritbolag anser, att några eftergifter till förmån för spirituosa- handlarna ej kunde göras, om kontrollen skulle bliva så effektiv som möjligt. Vad anginge framställningarna om samarbete, ville bolaget ej ställa sig avvisande, för så vitt en effektiv kontroll kunde åstadkommas.

Eskilstuna spritförsäljningsbolag framhåller, att stadgandena i brännvinsför- säljningsförordningen 15 § i den lydelse, de hade enligt förordningen av den 25 september 1914, voro tillkomna i avsikt att sätta bolagen i tillfälle att utöva nödig kontroll inom de områden, de fått sig upplåtna. Skulle nu spirituosahandlarna erhålla rätt att oberoende av kontrollområden sälja vissa slags spirituosa, så skulle

stadgandet i nämnda paragraf helt förlora sitt värde, ty bolagen skulle då bliva urständsatta att utöva kontroll över försäljningarna.

Torshälla utskänkningsbolag anser, att, om kontrollen över brännvinsförsäljningen helt lades under bolag inom ett bestämt område, det gynnsammaste resultat i nykterhetsavseende otvivelaktigt skulle kunna vinnas. I allmänhet hade förut bolagens strävanden att motverka alkoholmissbruket gäckats, enär tillförseln av spirituosa från andra orter varit fri. Skulle den nu föreslagna prisgränsen av 2.50 per liter sättas för den alkoholstarka spirituosan, bleve fortfarande allt arbete från bolagens sida att genom kontroll skydda samhället lönlöst. Det vore nämligen självfallet, att för dem, som hade begär efter alkohol, en obetydlig prisstegring från t. ex. 1.50 per liter för brännvinet vid detta bolag till 2.50 per liter för konjak från vinhandlare intet hade att betyda, och säkerligen skulle denna fria införsel av spirituosa över ett visst prisläge få en stor omfattning. Kontrollen å punsch vore enligt bolagets uppfattning lika berättigad som kontrollen å den alkoholstarka spirituosan. Med avseende å vinhandlareföreningens hemställan, att spritbolagen skulle vara spirituosa-handlarna behjälpliga med förmedlandet av en direkt försäljning av spirituosa från dessa handlare till konsumenterna, framhåller bolaget, att redan genom 1905 års brännvinsförsäljningsförordning införts förbud för innehavare av rättighet till försäljning av brännvin att till annan än innehavare av dylik försäljningsrättighet till salu utbjuda brännvin i mindre kvantitet än 250 liter. Spirituosahandlarnas rättighet till försäljning av alkoholstark spirituosa hade sålunda redan i hög grad begränsats och borde alltså faktiskt den enda ändring, som genom ett kontrollområdes tillkomst uppkomme, bestå däri, att all försäljning från spirituosa-handlare till enskilda måste ske genom det spritförsäljningsbolag, som dreve handel inom försäljningsområdet. Spirituosahandlarnas försäljningsmöjlighet funnes alltså kvar, ehuru genom spritbolagen. En direkt försäljning av spirituosa från spirituosa-handlarna till konsumenterna skulle enligt bolagets uppfattning göra den begärda kontrollen å spirituosa synnerligen illusorisk. Beträffande kontrollområdenas omfattning vore bolagets uppfattning den, att det otvivelaktigt för staten vore det bästa möjliga, om hela landet indelades i kontrollområden, angränsande till varandra, och det torde ej menligt inverka på kontrollen, om ett eller annat av dessa försäljningsområden finge en avsevärd omfattning. Bolaget hemställde på anförda skäl, att vinhandlareföreningarnas hemställan icke måtte bifallas.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Östergötlands län hemställer beträffande ansökan från bolaget Göteborgssystemet i Linköping om anvisande av kontrollområde, att kontrollområdet erhöles den ifrågasatta omfattningen, därest den åberopade författningen kunde anses medgiva detsamma. Beträffande vinhandlareföreningarnas skrivelser åberopade befallningshavanden, vad bolaget i Linköping anförde.

Bolaget Göteborgssystemet i Linköping anför att, vad först anginge försäljning av punsch bolaget delade den uppfattning, att detta slag av spirituosa, såsom alkoholsvagare och ej begärligt för de personer, för vilka kontrollen vore avsedd, ej åtminstone tillvidare och intilldess närmare erfarenhet vunnits borde vara underkastat kontroll. Ett helt annat förhållande gjorde sig gällande med avseende å den alkoholstarkare spirituosan, såväl egentligt brännvin, som ock konjak, arrak, rom och whisky. Avsikten med införande av restriktioner vid försäljningen av den alkoholstarkare spirituosan vore att skydda samhället mot de fördärvbringande följderna av omåttligt förtärande av alkohol. Om kontrollen över denna försäljning

helt lades hos ett enda bolag inom ett bestämt område, torde otvivelaktigt gynn-samma resultat kunna uppnås. Förut hade systembolagens ansträngningar att mot-verka superiet gäckats, enär tillförseln av brännvin, konjak m. m. från andra orter varit fri. Skulle nu den föreslagna prisgränsen av kronor 2.50 per liter sättas för den kontrollerade spirituosa, bleve fortfarande allt arbete till samhällets gagn genom kontroll från systembolagens sida lönlöst. Självfallet torde vara, att för dem, som hava begär efter alkohol, en obetydlig prisstegring från exempelvis kronor 1.60 för det billigaste brännvinet vid bolaget till kronor 2.50 för konjak från spirituosa-handlarna intet hade att betyda, även om någon fraktsats skulle tillkomma, och langningen skulle genom denna fria införsel av spirituosa över ett visst prisläge få en oerhörd omfattning. Även om den föreslagna prisgränsen höjdes till exempelvis 4 kronor eller därutöver per liter, bleve följden blott den, att i hem, där mannen hade begär efter alkohol, så mycket mindre bleve över av hans inkomst till familjens uppehälle. Med avseende å vinhandlareföreningens hemställan att bolagen skulle vara spirituosa-handlarna behjälpliga med förmedlande av direkt försändning av spirituosa från dessa till konsumenterna, erinrade bolaget om bestämmelsen i 5 § i brännvinsförsäljningsförordningen. genom vilken spirituosa-handlarnas rättighet till försäljning av spirituosa i hög grad inskränkts. En direkt försäljning av spirituosa från enskilda handlande till konsumenterna skulle göra den nu begärda kontrollen illusorisk. Vad kontrollområdenas omfattning beträffade, vore otvivelaktigt det gynnsammast möjliga för staten, om hela landet så småningom indelades i kontrollområden som gränsade till varandra, även om ett och annat av dessa måste få en avsevärd omfattning. Järnvägs- och ångbåtsförbindelser m. m. samt de på grund av dessa uppkomna handelsområdena skulle självfallet bliva avgörande för kontrollområdenas gränser.

Kungl. Maj:ts befälningshavande i Kronobergs län anför ifråga om omfattningen av de kontrollområden, som begärts av brännvinsförsäljningsbolagen i Nybro, Karlskrona och Laholm, att det kunde ifrågasättas, huruvida det med gällande bestämmelser vore förenligt, att från dessa bolag avlägset belägna kommuner kunde tilläggas respektive kontrollområden. Ifråga om vinhandlareföreningarnas framställningar ansågo landshövdingeämbetet, att mycket beaktansvärda synpunkter däri blivit framhållna. Då emellertid den av respektive bolag begärda kontrollen gällde alla slag av brännvin, ville det av ordalydelsen i förordningens bestämmelser härutinnan synas, som om hinder med hänsyn till dessa skulle möta för en sådan begränsning i avseende å bolagens rätt till ensamförsäljning inom sitt kontrollområde, som de nämnda föreningarna ifrågasatt. I allt fall måste givetvis genom en sådan begränsning effektiviteten av bolags kontroll i hög grad äventyras, och syntes på grund härav föreningarnas ifrågavarande underdåniga framställningar icke böra vinna avseende.

Laholms spritbolag anför, att, om verklig nytta av anordnad kontroll skulle vinnas, det torde vara nödvändigt, att kontrollen omfattade bolagets hela kundkrets samt all spirituosa. Med bolagets ansökan om fastställande av kontrollområde hade avsetts, att till området skulle höra den landsbygd, som normalt utgjorde stadens handelsområde. Skulle ej denna princip följas vid fastställande av respektive kontrollområden, bleve bolagens allmänna strävan att effektivt stävja missbruk av spritdrycker alldeles omöjliggjord.

Kungl. Maj:ts befälningshavande i Kalmar län anför beträffande ifråga-

satt kontrollområde för brännvinsförsäljningsbolaget i Kalmar, att det föreslagna området naturligtvis vore allt för vidsträckt. Med brännvinsförsäljningsförordningens ordalydelse syntes i själva verket mest överensstämmande, att kontrollområdet begränsades till kommun, där bolag utövade sin verksamhet, med tillägg, om särskilda omständigheter därtill gävo anledning, av denna kommuns närmaste omnejd. Befallningshavanden hade emellertid för sin del icke något att erinra mot att kontrollområde erhöles en större omfattning, om sådan ansåges kunna medgivas, blott att därvid iakttoges, att kommun, som hade sin trafik på en plats, där brännvinsförsäljningsbolag finnes inrättat, tilldelades detta bolags kontrollområde. Vad anginge vinhandlareföreningarnas framställningar, så kunde det ej förnekas, att mycket beaktansvärda skäl blivit anförda för en sådan begränsning av kontrollen, som av dem föreslagits. Det kunde emellertid ifrågasättas, om en dylik begränsning kunde å administrativ väg vidtagas, sedan försäljningsförordningen medgivit bolagen rätt att införa kontroll ifråga om alla slags spritdrycker samt om prövningen i förevarande fall icke borde inskränka sig till spörsmålen, dels huruvida de antagna kontrollbestämmelserna vore tillfredsställande, dels ock vilket kontrollområde som ansåges vara för bolaget lämpligt.

Kalmar spritvarubolag framhåller, att, om någonsin verksamma reformer inom sprithanteringen skulle kunna tänkas, måste handeln med spirituosa, hur svårt det än kunde kännas för den enskilde, helt och hållet undandragas det personliga förvärvsbegäret och ställas under en mera allmän kontroll. Något skäl för att spirituosa, vars pris överstege kronor 2.50 per liter, ävensom all punsch skulle undandragas från kontrollen, kunde bolaget icke finna. Tvärt emot skulle kontrollen vara av intet värde, därest så betydliga kvantiteter av spritvaror, som detta gällde, skulle fritagas från kontrollen. I fråga om Stockholms vinhandlareförenings framhållande av att kontrollområdena icke borde göras så stora, framhåller bolaget, att de kommuner, som bolaget begärt få under sitt kontrollområde, alla kunde rubriceras som närbelägna samt tillhörde dess gamla och nuvarande försäljningsområde, där kundkretsen vore känd och en tillräckligt effektiv kontroll icke vore svår att utöva. I övrigt vore tillräcklig kontroll icke så svår för bolagen att åstadkomma, även inom betydligt större områden, såvida de kommunala myndigheterna och polismyndigheterna gjorde sitt till för att understödja kontrollen. Bolaget kunde därför ingalunda förstå meningen med att bifall till framställningen icke skulle kunna lämnas i enlighet med stadgandena i 1914 års förordning, i synnerhet som väl riksdagens mening varit, att hela landet om möjligt skulle uppdelas i kontrollområden och icke, som syntes framgå av vinhandlareföreningarnas framställningar, stora delar skulle undandragas från kontroll.

Borgholms spritvarubolag uttalar sig i huvudsak på samma sätt som Kalmar spritvarubolag.

Mönsterås spritvarubolag hade intet att anföra mot Sveriges vinhandlareförenings hemställan utom därutinnan, att priset för den spirituosa, som skulle undandragas kontroll, icke borde sättas lägre än till 3 kronor per liter, punsch dock undantaget.

Oskarshamns spritvarubolag uttalar sig på samma sätt som Mönsterås spritvarubolag.

Nybro spritbolag anser sig icke kunna biträda Sveriges vinhandlareförenings framställning.

Mörbylånga spritvarubolag anser en begränsning av kontrollen till spritdrycker under en viss prisgräns göra kontrollen fullständigt meningslös.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Gottlands län anför beträffande Visby spritvaruförsäljningsaktiebolags ansökan, att hela Gottlands län måtte anvisas som bolagets kontrollområde, att enligt befallningshavandens åsikt åvägabringandet av ett dylikt kontrollområde vore både nyttigt och behövt. Då sökandebolaget vore det enda bolag inom länet, som fått rättighet till detaljhandel med brännvin, finge det anses ligga i öppen dag, att hela länet med hänsyn till dess avskilda läge borde tillhöra bolagets kontrollområde. Något fog att därifrån avskilja någon eller några kommuner med frihet för dessa att från annat håll inköpa spritdrycker föreläge helt visst icke. Beträffande det med fastställande av kontrollområde följande förbud för försändande till personer inom kontrollområdet av spritvaror från annan ort inom riket ville befallningshavanden framhålla, att under de tider, då förhållandena påkallat särskilda inskränkningar i fråga om brännvinsförsäljningen inom länet, verkningarna av de föreskrivna inskränkningarna i hög grad förringades genom import av spritvaror från fastlandet, som oförhindrat och i stor omfattning samtidigt ägt rum till ön. Beträffande Sveriges vinhandlareförenings framställning, att kontroll endast skulle få anordnas beträffande egentligt brännvin samt för annan spirituosa understigande ett pris av 2.50 kronor per liter, anmärker befallningshavanden, att detta förslag icke kunde genomföras utan ändring av 15 § i brännvinsförsäljningsförordningen, enär av paragrafens lydelse otvetydigt framginge, att kontrollen skulle kunna avse alla slag av brännvin. Vad själva saken anginge, ansåge befallningshavanden, att värdet av kontrollen skulle väsentligen minskas, om den erhöles den inskränkta omfattning, som av föreningen åskades. För den köpande allmänheten vore det icke heller av något avsevärt intresse att få till stånd en dylik inskränkning, enär det ju såsom villkor för erhållande av fastställelse å kontrollområde vore stadgat, att vederbörande bolag skulle förbinda sig att på rekvisition anskaffa även andra varusorter, än bolaget förde i lager. Slutligen kunde den omständigheten, att okontrollerad import från utlandet av spirituosa fortfarande finge äga rum och genom tillkomsten av kontrollområden kunde komma att befördras, icke få anses vara ett giltigt skäl för den ifrågasatta inskränkningen. Syftet med anordnande av kontrollområden vore att befordra ett allmännyttigt ändamål, och detta ändamål borde icke få stå tillbaka för spirituosahandlarnas speciella intressen. Lede dessa yrkesidkare genom lagstiftningen intrång i sin näring, borde de på annat sätt beredas ersättning härför, i den mån ett befogat anspråk i sådant avseende kunde anses föreligga.

Visby spritvaruförsäljningsaktiebolag framhåller, att ändamålet med bestämmande av kontrollområden å de olika spritbolagen bleve i väsentlig mån förfelat, om kontrollen endast skulle omfatta egentligt brännvin samt annan spirituosa, i värde understigande 2.50 kronor per liter. Beträffande kontrollområdets storlek påpekar bolaget, att, om endast en del av ön skulle tilldelas bolaget som kontrollområde, under det att till övriga delar av ön spritvaror finge fritt införas, stora olägenheter därav komme att uppstå. Dels bleve tydligtvis kontrollen förhatligare, om den skulle gälla endast en del av öns invånare, dels bleve kontrollen i avsevärd grad försvårad eller rent omöjliggjord. I en senare ingiven underdånig framställning utvecklar bolaget ytterligare frågan. Bolaget framhåller sålunda, att, sedan i brännvinsförsäljningsförordningen omnämnd kontroll blivit anordnad, det

torde bliva omöjligt för bolaget att sälja vid sidan av denna kontroll utom kontrollområdet, ty därigenom skulle otvivelaktigt hela systemets effekt äventyras. Under sådant förhållande bleve personer från sådana kommuner på Gottland, som eventuellt icke tillhörde bolagets kontrollområde, hänvisade att inköpa sin spirituosa från fastlandet, vilket givetvis icke kunde vara bekvämare för dem. Enligt bolagets uppfattning hade den omständigheten, att ett större antal kommuner icke velat tillhöra bolagets kontrollområde, icke samband därmed, att avstånden till Visby verkat avskräckande, enär bland de kommuner, som biträtt förslaget, funnos den nordligaste och den näst sydligast belägna, under det att bland dem, som motsatt sig förslaget, återfunnos de närmaste grannkommunerna. Enligt det av bolaget tillämpade kontrollsystemet hade inga orimliga svårigheter för den ordentlige spritförbrukaren blivit resta för erhållande av spirituosa, på samma gång som systemet medförde en noggrann kontroll över sådana missbruk, som komme till någon allmänna kännedom. Då det med införande av kontroll vid utminuterungen och fastställande av kontrollområde följde dels ett omfattande och kostbart arbete, dels skyldighet för bolaget att tillhandahålla varje varusort av brännvin, som inom riket förekomme i handeln, torde det icke vara med statens fördel förenligt, att kontrollområdena bleve för snävt tilltagna.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Hallands län anser det vara obestriddigt, att ett tillmötesgående av spritbolagens framställningar om fastställande av kontrollområden av den av bolagen i allmänhet begärda utsträckningen komme att medföra i avsevärd mån minskade försäljningsmöjligheter för spirituosahandlarna. Det syntes icke obilligt, att ersättning i någon form härför bereddessa näringsidkare. På denna fråga saknade befallningshavanden emellertid anledning att närmare ingå, men ansåge sig befallningshavanden däremot böra framhålla, att då kontrollföreskrifterna verkligen vore av beskaffenhet att kunna avsevärt gagna nykterhetens sak, det icke syntes föreligga någon anledning att, för tillgodoseende av enskilda näringsidkares intressen, begränsa kontrollområdena till den stad, där bolagets styrelse hade sitt säte, samt den närmaste omnejden däromkring. I förevarande fall som alltid finge den enskildes fördel vika för det allmänna bästa. Det finge visserligen medgivas, att den kontroll, som komme att utövas ifråga om kommuner, som vore belägna på ett något större avstånd från systembolagens förläggningssorter, säkerligen bleve mindre effektiv än samma kontroll beträffande mera närbelägna orter. men därest bolagen anlitate de kommunala myndigheternas bistånd för erhållande av kännedom om vederbörande rekvirenters personliga förhållanden, torde dock ifrågavarande kontroll även för de mera avlägsna orterna kunna bliva av god verkan till nykterhetens befrämjande. De av vinhandlareföreningarna uttalade önskemål, att kontrollområdena endast skulle avse handel med egentligt brännvin samt annan spirituosa, då den understege visst försäljningspris, men under inga förhållanden punsch, ansåg befallningshavanden icke böra åtminstone helt tillmötesgås. Därest nämligen spirituosa av viss beskaffenhet finge inom kontrollområdena tillhandahållas utan någon som helst kontroll, skulle detta säkerligen i hög grad minska effektiviteten av den inom området i övrigt anordnade kontrollen. Dock syntes det befallningshavanden billigt, att innehavare av överlåtna rättigheter till utminuterung av spritdrycker under någon lämplig övergångstid bibehölles vid rätten att i den av föreningarna begärda utsträckning försälja dylika drycker jämväl inom kontrollområde.

Kungsbacka nya spritbolag hemställer, att vinhandlareföreningarnas framställningar måtte lämnas utan avseende.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Älvsborgs län syntes det icke välbetänkt att, på sätt Sveriges vinhandlareförening föreslagit, vidtaga inskränkningar i kontrollen, enär ändamålet med kontrollen därigenom torde i ej oväsentlig mån förfelas. Ej heller kunde befallningshavanden finna den av Stockholms vinhandlareförening gjorda invändning rörande kontrollområdenas storlek böra föranleda till inskränkning i dessa kontrollområden, då väl syftet med bestämmelsen i ämnet torde vara, att få så många av rikets kommuner som möjligt i dylika kontrollområden.

Bolaget Göteborgssystemet i Alingsås erinrar, att bolaget för att icke alltför mycket kringskära spirituosa-handlarnas försäljningsmöjligheter förutsatt, att kontrollen endast skulle omfatta spirituosa till ett pris av högst 3 kronor per liter. Skulle denna anordning ur nykterhetssynpunkt visa sig mindre lämplig, komme bolaget givetvis att begära kontrollens utsträckning till alla slag och prislägen av spirituosa. Bolaget ansåge det nödvändigt, att de intillgränsande eller närbelägna ävensom de längre bort liggande kommuner, som sedan gammalt haft sina affärsförbindelser med Alingsås och vars invånare till stor del voro bolagets kunder, inneslötes i bolagets kontrollområde. Enligt bolagets förmenande föreskreve lagen icke andra gränser för bolagens kontrollområden än de, som påkallades med anledning av bolagens läge till varandra, så att varje bolag såvitt möjligt sökte begränsa sitt område till de kommuner, som på grund av sitt nära grannskap, bekvämare kommunikationer eller tillfölje av gamla affärsförbindelser kunde antagas vilja tillhöra bolagets kontrollområde. Andra intressen borde naturligtvis här icke få göra sig gällande. Skulle ett bolag endast få begränsa sitt område till den egna kommunen samt de närmast intill liggande, skulle följderna bli, att en del kommuner icke komme under något bolags kontrollområde. Dessa kommuner skulle då i nykterhets hänseende komma i ett beklagansvärt läge, utsatta som de vore för en absolut okontrollerad och okontrollerbar spirituosa-handel, och hade detta med all säkerhet icke varit lagstiftarnas mening.

Amåls spirituosa-bolag avstyrker på det bestämdaste, att någon rättighet tilldelades spirituosa-handlarna att inom bolagets kontrollområde försälja några spritvaror.

Lidköpings spirituosa-aktiebolag framhåller, att det vore obekant med vilken rätt vinhandlareföreningarna gjorde anspråk på ett fritt utövande av sin handel, då ju genom brännvinsförsäljningsförordningarna bolagens rättigheter blivit inskränkta. Det vore dock endast från bolagen, som de enskilda spirituosa-handlarna erhållit sina rättigheter. Noga sett borde en vinhandlars rätt att försälja sina varor vara begränsad till det område, som innehades av det bolag, vilket utlämnat minuthandelsrättigheten. Under ett tiotal av år hade de större städernas spirituosa-handlare gjort ett avsevärt intrång på den vinst, som eljest skulle hava tillfallit landsortsstädernas bolag, och genom dem på kommuners, landstings, hushållningssällskaps och statens andelar i uppkommen vinst. Det hade gått så långt, att gällande lagbestämmelser rörande rabatter eller olika priser vid större och mindre inköp ansetts icke ens vara tillämpliga på den enskilda spirituosa-handlaren. Nu gällde det visserligen icke kommunernas, utan endast statens ekonomiska intressen, och bolaget toge för givet, att statens intressen tillvaratoges av andra än bolaget. Talet om att kontrollområdena tilltagits för stora, vittnade om bristande uppfatt-

ning om vad saken rörde. Ty huru skulle kontroll kunna utföras, därest vissa delar av landsorten icke innefattades i fastställt område? Måhända komme dylikt undantaget område att berövas rätten att få köpa sitt behov av enklare spirituosa, då ju intet bolag skulle få kontrollera deras inköp, och detta endast därför att spirituosa-handlande i Stockholm och Göteborg skulle få frihet att dit sälja sin dyrare spirituosa.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Värmlands län anser, att den av Sveriges vinhandlareförening ifrågasatta begränsningen av kontrollen att gälla endast egentligt brännvin och eljest spirituosa, understigande visst försäljningspris, icke lämpligen läte sig genomföras, för så vitt det med kontrollen åsyftade ändamålet skulle så långt möjligt kunna ernås. Det kunde vidare icke bestridas, att svårigheterna att åstadkomma fullt effektiv kontroll ökades, i mån som kontrollområdena bleve större. Syftet med antagandet av föreskrifterna om kontrollområdets införande syntes emellertid icke kunna fullt utvinna, därest icke kontrollområdena gäves en mycket vidsträckt omfattning. Efter befallningshavandens mening borde sålunda bestämmelserna i 15 § 2 mom. brännvinsförsäljningsförordningen icke tolkas så snävt, som nyssbemälda förening velat göra gällande.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Västmanlands län har instämt i vad *Sala sprithandelsbolag* anfört. Nämnade bolag anser, att det måste medgivas, att, om landet så småningom skulle indelas i kontrollområden och inga mellanrum, fria från kontroll, uppkomme mellan angränsande bolag, sådant skulle medföra en betydande inskränkning i spirituosahandlarnas ekonomiska förhållanden. Med hänsyn till kontrollen kunde bolaget dock icke förorda att spirituosahandlandena fortfarande skulle medgivas rätt att till privata personer inom det av bolaget sökta kontrollområdet få försälja spirituösa drycker, då den avsedda kontrollen därmed skulle bli utan egentlig betydelse.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Gävleborgs län förordar i anledning av ansökningar från brännvinsförsäljningsbolagen i Gävle, Söderhamn och Hudiksvall, att hela länet indelades i kontrollområden samt att kontrollen inom dessa områden skulle omfatta alla slag av spritvaror, som vederbörande bolag försälde eller åtagit sig att på jord framställning tillhandahålla köpare.

Gävle spritförsäljningsbolag anför, att ett bifall till Sveriges vinhandlareförenings hemställan, att vissa slags spirituosa skulle undantagas från kontrollen, komme att göra kontrollsystemen åtminstone till huvudsaklig del illusoriska. Resultatet av ett bifall skulle helt visst också snart visa sig däri, att större delen av spirituosa-inköpen sattes utanför kontroll. Bolaget ansåge, att, om kontrollsystemen skulle medföra någon verklig effekt, de också borde omfatta all slags spirituosa. Bolaget bestridde, att inom det av bolaget ifrågasatta kontrollområdet, kontrollen icke skulle bli effektiv. Ty spirituosaförsäljningen under ett kontrollsystem inom detta område skulle under alla förhållanden komma att skötas vida mer i nykterhetens och sedlighetens intresse, än om större eller mindre del av området alldeles fritoges från kontroll. Visserligen skulle genom de ifrågasatta kontrollområdenas införande spirituosahandlarna lida inskränkning i sin näring och bli utsatta för förlust. Men däråt kunde icke något göras, då det privata spirituosahandlareintresset i en dylik fråga måste få stå tillbaka för statens och kommunernas berättigade anspråk på att söka förhindra rusdrycksmissbruket. Det av Stockholms vinhandlareförening överklagade förhållandet, att hela landet skulle komma att uppdelas i

kontrollområden, ansåge bolaget uteslutande vara en förtjänst, ty först därigenom skulle kontrollsystemen komma att uppnå sin fulla effektivitet.

Aktiebolaget Göteborgssystemet i Söderhamn framhåller, att bolagens kontrollområden borde gränsa intill varandra, för att icke till mellanliggande område, utan någon kontroll, spirituosa skulle kunna sändas av vilken spirituosahandlare som helst och syftet med kontrollen därigenom icke kunna vinnas. Att områdena i Norrland måste bliva jämförelsevis stora, vore klart ifölje av de stora avstånden, men förutom de upplysningar, bolagen skulle inhämta från vederbörande kommuner om eventuella kunder, vore kännedomen om dessa inom det av bolaget ifrågasatta området bättre än inom en storstad. Då bolaget förbundit sig att anskaffa de slag av brännvin, som bolaget icke förde, vore sörjt för, att spirituosahandlare genom bolagen kunde få sälja till sina förra kunder.

Aktiebolaget Göteborgssystemet i Hudiksvall anser, att ett bifall till Sveriges vinhandlareförenings framställning om undantagande av vissa slag av spirituosa från kontrollen skulle helt förtaga de verkningar i nykterhets- och sedligt avseende, som med kontrollsystemen åsyftades, och då uppgifterna i nämnda framställning om bolagens sätt att hittills handhava försäljningen vore oriktiga och med verkliga förhållandet föga överensstämmande, hemställde bolaget, att framställningen icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda. Ifråga om Stockholms vinhandlareförenings framställning anför bolaget, att, om en eller annan landskommun skulle uteslutas från att förläggas inom visst kontrollområde, komme helt naturligt försäljning till dylik kommun att äga rum från ej mindre sprithandelsbolagen än även från spirituosahandlarna. Det syntes bolaget som ett dylikt förhållande icke kunde hava avsetts med lydelsen i 15 § 2 mom. brännvinsförsäljningsförordningen. Det kunde jämväl ifrågasättas, huruvida prisgivandet av en kommun åt den allmänna spritförsäljningskonkurrensen utan någon som helst kontroll kunde vara förenligt med nuvarande strävande på alla områden att i möjligaste mån söka förhindra missbruket av spritdrycker, i all synnerhet om en sådan kommun själv önskade att bliva förlagd inom visst sprithandelsbolags kontrollområde. Bolaget hemställde, att skrivelsen icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Kontrollstyrelsen, vars utlåtande inhämtats över Visby spritvaruförsäljningsbolags ansökan om anvisande av kontrollområde, har funnit, i likhet med befallningshavanden, att, med hänsyn till att bolaget vore det enda i länet, som fått åt sig upplåten rätt till utminuterung och enär länet hade ett avskilt läge, hela länet borde tillhöra bolagets kontrollområde. Styrelsens ledamöter voro emellertid av olika mening och ansågo med hänsyn till ordalydelsen i 15 § 2 mom. brännvinsförsäljningsförordningen, att kommuner, som låge på längre avstånd från en kommun, där bolaget utövade sin verksamhet, icke kunde inordnas i kontrollområde med denna kommun, i allt fall icke mot dessa kommuners bestridande.

Sedan förordningen av den 25 september 1914 utfärdades, har å vissa håll den meningens gjort sig gällande, att kontrollområdesinstitutionen icke skulle vara erforderlig för kontrollens behöriga utövande. Jag finner det icke här behövt att ingå på frågan, huruvida inrättande av kontrollområden eller däremot svarande områden måste anses som en oundgänglig förutsättning för en effektiv tillämpning av individualiserade

kontrollanordningar överhuvud. Säkert är emellertid, att sådana områden lära vara oundgängligen erforderliga, om man utgår från den grundsatsen, att det bör överlämnas åt bolagen själva att närmare utforma kontrollanordningarna. Ty utan dylika områden skulle ett bolag kunna ingripa i ett annats verksamhet och en för kontrollens behöriga utövande ytterst menlig konkurrens komma att öppnas mellan bolag med strängare och bolag med mindre stränga kontrollföreskrifter. De nu framkomna förslag, som icke innehålla bestämmelser om kontrollområden, förutsätta också samtliga, att kontrollbestämmelserna skulle vara likartade för hela riket och detaljerat angivna i en författning — en form för lagstiftning i detta ämne, vilken jag på de skäl, som av mig anfördes vid framläggandet av det i propositionen nr 242 förlidet år intagna förslaget icke anser mig kunna för närvarande förorda.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, hava olika meningar gjort sig gällande ifråga om uttrycket »därtill gränsande eller närbelägna kommuner» i 15 § 2 mom. av förordningen den 25 september 1914. Å ena sidan har framhållits, att orden måste tolkas efter sin ordalydelse och att sålunda till ett kontrollområde icke skulle kunna föras andra kommuner än de, som ligga i omedelbar närhet till den kommun, där vederbörande bolag utövar sin verksamhet. Å andra sidan har hävdats den meningen, att förordningens bestämmelser måste tolkas ur synpunkten av deras syfte, nämligen att bereda erforderligt skydd åt brännvinsförsäljningsbolagen vid tillämpningen av det individualiserade försäljningssystemet.

Kontroll-
områdenas
storlek.

Otvivelaktigt torde vara, att man med förordningen av den 25 september 1914 icke syftade till någon uppdelning av landet i kontrollområden. Vid den tidpunkt, då förslaget till nämnda förordning framlades, trodde man, att ett tillräckligt skydd provisoriskt skulle kunna anordnas för bolag, som infört i förordningen närmare angiven särskild kontroll, om de erhöle ett mindre område åt sig upplåtet såsom kontrollområde, till vilket försändning icke finge äga rum. Efter min mening kan ej heller åt uttrycket »därtill gränsande eller närbelägna kommuner» givas den vidsträckta tydning, som många myndigheter och alla brännvinsförsäljningsbolag ifrågasatt.

Denna omständighet, att man inom den nuvarande lagstiftningens ram icke synes kunna tillgodose de krav, som från myndigheternas och bolagens sida gjorts gällande beträffande kontrollområdenas omfattning, torde påkalla en ändring av gällande lagstiftning i detta avseende. Ty de skäl, som blivit anförda för att kontrollområdena må kunna göras så stora, att de

komma att gränsa intill varandra, lära näppeligen kunna motsägas. De uttalanden, som enhälligt framkommit från försäljningsbolagens sida, synas ådagalägga, att ett verksamt utövande av kontrollen icke låter sig göra med mindre än att det icke finnes luckor mellan resp. bolags områden.

Frågan om kontrollen bör omfatta alla slag eller endast vissa slag av brännvin.

Beträffande frågan huruvida kontrollen bör omfatta alla slag av brännvin eller allenast vissa slag, äro ju meningarna mera delade bland de bolag, som hittills yttrat sig. Vissa bolag, som under något längre tid tillämpat kontrollföreskrifter, synas hava gjort den erfarenheten, att det icke låter sig göra att med någon slags prisgräns skilja mellan spirituösa drycker, som böra kontrolleras, och dylika drycker, som kunna försälas utan kontroll. A.-B. Göteborgssystemet i Göteborg medgav sålunda under åren 1913 och 1914 försäljning av vissa slag av spirituosa över en viss prisgräns utan kontroll; under denna tid steg antalet fylleriförseelser, beroende på hos spirituosahandlare inköpt konjak, avsevärt (1912: 132, men 1913: 1,563 och 1914: 1,575), under det antalet fylleriförseelser, beroende på brännvin, inköpt utminuteringsvis hos bolaget, avsevärt sjönk (1912: 4,149, men 1913: 1,605 och 1914: 996). Sedan emellertid med 1915 års ingång all spirituosa lagts under kontroll, har, enligt den därom upprättade statistiken, antalet fylleriförseelser beroende på konjak, inköpt hos spirituosahandlare, betydligt nedgått (102 förseelser under första kvartalet av år 1915 mot 367 förseelser motsvarande kvartal förlidet år). I Stockholm fick under mars—juni månader 1914 all spirituosa, till pris överstigande 3 kronor, samt all punsch försälas utan motbokskontroll. Under denna tid nära tredubblades spirituosahandlarnas försäljning, under det att bolagets sjönk till mindre än hälften. Sedan den dyrare spirituosan jämväl underkastats kontroll, återgick spirituosahandlarnas försäljning till normala förhållanden. Under hela året 1914 fick emellertid punsch försälas utan motbokskontroll i Stockholm. Försäljningen av denna dryck ökades från omkring 35,000 liter under vardera av januari och februari månader till omkring 72,000 liter i oktober, 125,000 liter i november och 142,000 liter i december. Sedan motbokskontroll införts vid årsskiftet, sjönk omsättningen ned till omkring 25,000 liter i januari månad 1915.

Enär ett stort antal bolag och bland dessa de större bolagen uttalat sig emot införande av en prisgräns i meraberörda avseende, böra bolagen enligt min uppfattning icke genom en inskränkning i sin nuvarande befogenhet att bestämma vilka slag av brännvin, som kontrollen bör avse, betagas möjligheten att göra kontrollen så omfattande som

bolagen på grund av vunen erfarenhet ur nykterhetseffektens synpunkt finna lämpligast.

Såsom jag redan förut antytt, blev vid framläggandet av propositionen vid 1914 års senare riksdag om ändrad lydelse av vissa §§ i brännvinsförsäljningsförordningen undanskjuten frågan om beredande av skydd åt de bolag, som infört kontrollsystem, jämväl med hänsyn till införsel av brännvin från utlandet till de kontrollområden, som kunde bli åt dem upplåtna.

Frågan om
reglerandet
av importen.

I samband med den ändring av lagstiftningen på detta område, som nu visat sig påkallad, har jag ansett, att frågan om reglerande av införseln av brännvin från utrikes ort bör upptagas till förnyad omprövning. Sedan fjolårets proposition framlades, har nämligen större erfarenhet vunnits på detta område. Det har sålunda visat sig att å orter, där kontrollföreskrifter införts, en större benägenhet framträtt att aulita importvägen för att undgå dessa föreskrifter. I pressen förekomma numera allt som oftast annonser, vari agenter för utländska firmor i spirituosa-branschen erbjuda sig att tull- och fraktfritt tillgodose konsumenter med utländska spritvaror.

Att ett ingripande från lagstiftningens sida på detta område är påkallat, framgår även av de underdåniga framställningar och yttranden, som avgivits i samband med behandlingen av frågorna om anvisande av kontrollområden.

Sveriges vinhandlareförening framhåller sålunda i sin underdåniga skrivelse den 3 oktober 1914 såsom ett skäl mot införande av kontrollföreskrifter jämväl för den finare spirituosa, att, om den enskilde konsumenten finge betydligt begränsade möjligheter att inom landet erhålla varor efter egen smak, en naturlig följd bleve, att han använde sig av den fortfarande bibehållna rätten att direkt importera varor från utlandet. Då en mängd utländska agenter arbetade runt om i landet, mötte det inga svårigheter att få varorna hit införskrivna. Denna import direkt till konsumenter hade fått en allt större omfattning i samma mån, de restriktiva bestämmelserna kringskurit den inhemska spirituosa-handeln, och annonser i dagspressen ådagalade ständigt, hurusom flere affärshus, särskilt i Danmark, använt sig av dessa förhållanden för att rikta sig på det svenska affärlivets bekostnad.

I en senare ingiven skrift av den 22 december 1914 framhåller föreningen, att det låge i öppen dag, vad de jämlikt 15 § brännvinsförsäljningsförordningen vidtagna restriktionerna måste betyda för spirituosa-handlandena och vad detta klavbindande av den inhemska näringen innebure i den redan förut ojämn konkurrensen med utlänningen, för vilken kontrollområdena icke utgjorde något hinder. För att kunna bedöma omfattningen av importen till enskilda hade föreningen låtit verkställa en utredning angående denna import till fyra av rikets större hamnar, Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg, under ett år räknat från den 1 juli 1913 till den 30 juni 1914. Därav framginge följande siffror:

	konjak liter	whisky liter	eg. brännvin liter
Stockholm	53,602	20,529	6,647
Göteborg	28,975	16,145	1,373
Malmö	43,631	3,920	2,978
Helsingborg	2,276	850	455
	128,484	41,444	11,453

Om man jämförde denna import med den totala importen av ifrågavarande artiklar, visade det sig, att den för Stockholms vidkommande utgjorde mer än 12 procent av den totala importen, i det att under år 1913 till Stockholm importerades omkring 400,000 liter konjak, 224,000 liter whisky och 26,000 liter egentligt brännvin. Då den enskilda importen redan nu uppgått till så avsevärda belopp, vore det tydligt, att den genom den nya lagstiftningen skulle bliva än mera betydande. Med hänsyn till denna i verkligheten så gynnade konkurrens hemställda föreningen, att en kontroll å den utländska importen i huvudsaklig överensstämmelse med den i 53 § av 1914 års proposition föreslagna måtte bliva lagstadgad att träda i kraft snarast möjligt. Ur nykterhetspolitisk synpunkt borde ett sådant stadgande icke vara annat än önskvärt, och för utlänningen skulle ändock kvarstå så många förmåner, att hans företräde i konkurrensen med svenska medborgare fortfarande skulle vara fullt tryggad.

Stockholms vinhandlareförening anför i sin förut åberopade skrivelse, att, om landet indelades i kontrollområden, detta endast skulle bereda väg för utländsk import till skada och förlust för svenska köpmän, vilka för bevarandet av möjligheten att sälja i många fall skulle tvingas att förlägga affären utom landet.

Åtskilliga av de myndigheter och bolag, som haft att yttra sig över vinhandlareföreningarnas framställningar, hava upptagit till behandling jämväl frågan om ordnande av den utländska införseln av brännvin.

Bolaget i Stockholm anför sålunda, att det ingalunda kunde förnekas, att gällande bestämmelser i detta avseende voro otillfredsställande. I propositionen nr 242 till 1914 års senare riksdag med förslag till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker vore i 53 § 1 mom. angiven en väg, som fullständigt ledde ut ur de svårigheter, som den nuvarande fria importträten i olika avseenden medförde. Om emellertid genom tillämpningen av kontrollbestämmelser den utländska importen till enskilda komme att ökas, ville bolaget fästa uppmärksamheten därpå, att tullen per liter importerade spritdrycker, vilken tillfördes statsverket, i regel vore avsevärt större än det sammanlagda beloppet av brännvinstillverkningskatt och den försäljningsavgift, som privata spirituosa-handlare hade att till bolaget erlägga, även där denna avgift vore som högst. Den större delen av spirituosa-handlarnas försäljning torde nämligen röra sådan vara, som huvudsakligen bestode av svensk sprit.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Uppsala län anser, att vinhandlareföreningarnas framställning borde föranleda till bestämmelser, ägnade att förebygga den import av utländsk spirituosa genom förmedling av kringresande agenter eller annorledes, varom i framställningarna förmäldes. Utan sådana bestämmelser torde i själva verket alla vidtagna åtgärder till kontrollerande av förbrukningen av spirituosa vara rätt betydelselösa.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Södermanlands län anser, att i nykterhets-hänseende olämplig import av spritdrycker till enskilda förbrukare kunde förhindras genom en föreskrift, att spritdrycker ej måtte från tullen utlämnas till enskild köpare, som tillhörde brännvinsförsäljningsbolags kontrollområde, med mindre bolaget intygade, att han ägde att därstädes inköpa spritdrycker utan begränsning till viss myckenhet.

Bolaget i Kalmar anser, att det icke kunde nekas för att vinhandlareföreningens farhåga för en ökad import från utlandet hade berättigande och att till förekommande härav vissa bestämmelser och lagstiftningsåtgärder torde vara erforderliga.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Gottlands län anser det synnerligen önskligt, att åtgärder kunde vidtagas, så att importen av spritvaror från utlandet jämväl bleve underkastad kontroll.

Bolaget i Alingsås anser, att faran för import icke kan förnekas, men enligt bolagets uppfattning vore faran därav betydligt överdriven i vinhandlareföreningens skrivelse, då den solidare befolkningen på grund av sin rättighet att hos sitt respektive bolag inköpa vilket spritvaruslag som önskades icke behövde vända sig till utlandet. Vad den kategori beträffade, som utestängts från rätten att inköpa sprit, tilläte dess ekonomi vanligen ingen import. Dock skulle man ju helt kunna utestänga denna fara, om även den från utlandet skeende utminutereringen underkastades ändamålsenliga restriktioner genom att t. ex. göra bolagen till mellanhänder vid dessa affärer.

Bolaget i Hudiksvall anför, att den av Stockholms vinhandlareförening befarade importen till privatpersoner icke åtminstone i de nordligare delarna av landet komme att bli på någon betydelse. Ägde sådan import i enstaka fall rum, funnes giltiga skäl för det antagandet, att importören i regel icke kunde hänföras till sådana personer, som missbrukade varan, då det däremot låge nära till hands att antaga, att den försäljning, som spirituosahandlare komme att utöva, i stor utsträckning bleve till sådana personer, som hos försäljningsbolagen på grund av antagna bestämmelser förvägrats inköpsrätt.

Jag har från generaltullstyrelsen införskaffat uppgifter rörande direkta förtullningar och förtullningar från nederlag av spirituosa under år 1913 och under de första 11 månaderna av år 1914. Under månaderna februari—april, juli och november hade mängden förtullat brännvin ökats i jämförelse med motsvarande månader förlidet år. Man torde emellertid icke få draga några slutsatser härav, enär dels under förra hälften av år 1914 det nya försäljningssystemet kommit i tillämpning endast å ett mindre antal orter, dels under senare hälften av året abnormala förhållanden rådde på utrikeshandelns område. Det fanns icke heller under detta år någon större svårighet för konsumenter å orter, där särskilda försäljningsföreskrifter rådde, att från andra orter inom landet förskaffa sig brännvin. Helt andra förhållanden skulle utan tvivel komma att råda, om kontroll mera allmänt bleve tillämpad och i samband därmed kontrollområden bleve anvisade. Det synes därför, som om såväl med hänsyn till den inhemska handelns intressen som ock för att göra

de nya utminuteringsanordningarna effektiva en reglering av införseln av spirituosa från utlandet vore av behovet påkallad.

Uppdrag åt
sakkunnig
person att
utarbete för-
slag.

De ändringar i brännvinslagstiftningen, som nu synts erforderliga, kunna verkställas på två olika sätt. Å ena sidan kan man tänka sig att bolagen bibehållas vid sin nuvarande befogenhet att själva bestämma, huruvida kontroll skall anordnas, men erforderliga författningsändringar vidtagas för tillgodoseende av de berättigade synpunkter, som framkommit under behandlingen av frågan om upplåtande av kontrollområden. Å andra sidan kan man ock tänka sig att bolagen åläggas att obligatoriskt tillämpa kontrollföreskrifter. Vilken väg man än väljer, är det tydligt, att de nya föreskrifterna i viktiga delar skulle komma att överensstämma med de bestämmelser om utminutering av spritdrycker, som innefattades i propositionen nr 242 vid 1914 års senare riksdag. För att få frågan om för ändamålet erforderliga ändringar behörigen utredd har jag givit i uppdrag åt en av mig jämlikt nädigt bemyndigande den 19 mars 1915 tillkallad särskild sakkunnig att, i huvudsaklig överensstämmelse med de bestämmelser till reglerande av utminuterings och införseln från utlandet av spirituosa, som framlades av Eders Kungl. Maj:t i propositionen nr 242 till 1914 års senare riksdag, utarbete förslag till ändrad lydelse av vissa delar av brännvinsförsäljningsförordningen samt av bestämmelserna för brännvin och sprit i tulltaxan.

Sådana förslag hava ock av den sakkunnige utarbetats; och torde desamma få fogas som bilaga till detta protokoll. (Bilaga I.)

Redogörelse
för den sak-
kunniges
förslag.

15 § 2 mom.

Jag övergår nu att lämna en redogörelse för dessa förslag. Såsom framgår av 15 § 2 mom. har den sakkunnige valt det alternativet, att kontrollen göres obligatorisk. I likhet med vad som föreskrevs i 32 § i det förslag till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker, som innefattades i propositionen nr 242 till 1914 års senare riksdag — här nedan kallat fjolårsförslaget — föreslås av den sakkunnige, dels att bolag skall vara skyldigt att anordna verksam kontroll, till vilka personer och till vilken mängd försäljning i varje särskilt fall äger rum, dels att kontrollen skall omfatta all utminutering, dels ock att viss myckenhet kan fastställas, utöver vilken under angiven tid utminutering till köpare eller vissa sådana ej må ske. Kontrollen skall vara anordnad enligt grunder, som av kontrollstyrelsen godkännas. Kontrollstyrelsen har sålunda att tillse, att kontrollen uppfyller de i momentet angivna krav, d. v. s. är så beskaffad, att bolaget vinner och bevarar kännedom, till vilka personer och till vilken mängd

försäljning i varje särskilt fall äger rum. Kontrollstyrelsen skulle där- emot icke hava att ingå på någon prövning av, huruvida den av bolaget bestämda maximikvantiteten för köp är ändamålsenlig, eller lämna föreskrift, att en viss kategori personer böra avstängas, eller underkänna kontrollanordningar utan maximibestämmelse. I frågor av sistnämnda slag skulle det enligt den sakkunniges förslag liksom enligt gällande lagstiftning tillkomma bolagen samt i vissa fall de lokala myndigheterna och Kungl. Maj:ts befallningshavande att besluta. Den utvidgning i be- fogenhet, som kontrollstyrelsen skulle erhålla genom det föreliggande förslaget, skulle sålunda icke innefatta någon initiativrätt på det område av bolagens verksamhet, som angives i 15 § 1 mom. med föreskriften, att bolagen endast i sedlighetens intresse skola ordna och handhava detaljhandeln med brännvin.

Andra stycket i 2 mom. är i huvudsak lika med motsvarande be- stämmelse i fjolårsförslaget. I ett avseende föreligger emellertid en skillnad. Under det att i 32 § av nämnda förslag jämväl föreskrevs, att varje bolag skulle anvisas sitt särskilda område, är en dylik inskrän- ning här icke föreslagen. Enligt vad de inkomna ansökningarna om anvisande av kontrollområden giva vid handen, föreligga å några orter sådana förhållanden i kommunikations- och handelsavseende, att det ifrågasatts, att två bolag skulle förenas om ett kontrollområde. Städerna Öregrund och Östhammar hava sålunda anhållit om gemensamt kontroll- område, och Kungl. Maj:ts befallningshavande i Stockholms län har till- styrkt förslaget.

Tredje stycket i 2 mom. innehåller i tillämpliga delar samma be- stämmelse som motsvarande stadgande i fjolårsförslaget om förbud för innehavare av utminuteringsrättighet att vid detaljhandel försända bränn- vin utom det kontrollområde, där han utövar sin verksamhet.

Fjärde stycket i 2 mom. innehåller i sak samma stadgande som 32 § 1 mom. 3 stycket i fjolårsförslaget.

Beträffande 10 mom. av 15 § må erinras, att bestämmelsen att 15 § 10 mom. klagan må kunna föras hos kontrollstyrelsen, om bolag obehörigen vägrat att till någon utminutera brännvin, har enahanda lydelse som 32 § 3 mom. i fjolårsförslaget. Stadgandet att besvär må kunna anföras hos kontrollstyrelsen, om någon finner av bolag beträffande dess förvaltning vidtagen åtgärd kränka hans enskilda rätt eller strida mot förordningens syfte, överensstämmer i sak med en av bägge kamrarna vid 1914 års riksdag godkänd bestämmelse.

Bestämmelserna om importens reglerande hava inpassats framför 26. 27 och 42 §§.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 1 saml. 169 häft. (Nr 187-188). 5

kapitlet om ordningsföreskrifter i brännvinsförsäljningsförordningen. Stadgandena i nuvarande 26 och 27 §§ — de första i nämnda kapitel — hava förenats till en paragraf och under den ledigblivna 26 § hava under en ny kapitelrubrik de ifrågakommande bestämmelserna om importen av brännvin införts. Den nämnda formella förändringen i uppställningen har föranlett ändring av hänvisningen i 42 § i förordningen.

De av den sakkunnige föreslagna bestämmelserna till importens reglerande utgå i allt väsentligt från stadgandena i fjolårsförslaget. Enskild person skulle sålunda allt fortfarande äga rätt att till riket införa brännvin, men vid varans utbekommande från tullverket skulle med intyg från vederbörande bolag styrkas, att hinder ej mötte för mottagaren att vid ifrågakomna tid hos bolaget inköpa brännvin. Härav framgår, att endast de som vid den tidpunkt, då varan inkommer, äro avstängda från att köpa, skulle vara förhindrade från att få införselbevis av bolag. Mottagaren skulle icke vid införsel av brännvin vara bunden av den maximikvantitet för köp, som vederbörande bolag kan hava uppställt.

3 §. I samband med att utminuteringskontrollen enligt den sakkunniges förslag gjorts obligatorisk, har det föreslagits, att bestämmelsen i 3 § om minsta tillåtna försäljningsbelopp generellt bör sättas till $\frac{3}{10}$ liter.

Övergångs-
bestämmel-
ser m. m.

För att kontrollstyrelsen skulle erhålla nödig tid att uppdelat landet i kontrollområden och företaga provning av grunder för försäljningsanordningarna, har den sakkunnige föreslagit, att de nya bestämmelserna ej skulle träda i kraft förrän den 1 januari 1916. Dock har föreslagits, att kontrollstyrelsen skulle erhålla befogenhet att redan under innevarande år enligt de i 15 § 2 mom. angivna grunder tills vidare anvisa kontrollområde åt bolag, som anordnat i förordningen den 25 september 1914 angiven, särskild kontroll.

Tulltaxe-
bestämmel-
serna.

Till bestämmelserna för brännvin och sprit m. m. under rubrikerna 183—185 i gällande tulltaxa hava fogats tre nya anmärkningar. Två av dessa innehålla bestämmelser, motsvarande dem som föreslagits i 26 §. Den tredje anmärkningen reglerar närmare den införsel av brännvin, som kan äga rum genom handelsresande och andra resande. Till förhindrande av att större mängder införas till riket av resande har av den sakkunnige föreslagits, att om införseln sker å fat tredubbla tullen och om införseln sker å andra kärl dubbla tullen skulle erläggas.

Utlåtanden,
infordrade
över sak-
kunnigeför-
slaget.

Över förslaget hava utlåtanden infordrats från socialstyrelsen, kommerskollegium, generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen. Dessa utlåtanden torde få fogas såsom bilagor till protokollet. (Bilaga II.)

Sedan departementschefen redogjort för nämnda utlåtanden, fortsatte departementschefen:

I avvaktan på en fullständigt reformerad nykterhetslagstiftning synes, såsom jag redan förut antytt, huvudsyftet med den ifrågasatta författningsändringen böra vara att få till stånd en erforderlig komplettering av bestämmelserna i förordningen den 25 september 1914. Enligt det remitterade förslaget skulle detta åstadkommas — fränsett reglerandet av importbestämmelserna — genom åläggande för bolagen att utöva särskild kontroll vid all utminutering och genom att landet i sin helhet indelades i kontrollområden. Emellertid synes mig detta vara att gå längre än som kräves för att tillse, att de av bolagen vidtagna särskilda kontrollanordningarna må kunna tillämpas med erforderlig effektivitet. Däremot torde det vara påkallat, att en uppdelning av hela landet verkställes, så att varje bolag, oavsett om det infört särskilda kontrollanordningar eller ej, erhåller sitt verksamhetsområde. Genom en sådan anordning jämte vissa andra av mig föreslagna bestämmelser rörande försäljning och import torde betydande resultat i avseende å spritdrycksmissbrukets motarbetande kunna ernås.

Med hänsyn därtill, att inom dylikt område sålunda ej *behöver* tillämpas särskild kontroll, torde områdena böra benämnas försäljningsområden i stället för kontrollområden.

Såsom jag nyss antytt hava förslagen i syfte att vinna ökad effektivitet befunnits böra jämväl i andra avseenden ändras. För de mera betydande av dessa ändringar torde jag här få redogöra.

I likhet med kontrollstyrelsen och på de skäl, som av styrelsen anförts, anser jag det vara erforderligt, att styrelsen jämväl sättes i tillfälle att tillse, att bolagen icke vidtaga sådana ändringar i kontrollanordningarna, att grunderna för kontrollen därigenom rubbas. För sådant ändamål har jag till första stycket av 15 § 2 mom. fogat en föreskrift av innebörd, att, om bolag vidtager ändring i föreskrifterna för den särskilda kontroll, som bolaget anordnat, bolaget skall vara skyldigt att därom göra anmälan hos kontrollstyrelsen.

Vad kontrollstyrelsen anført ifråga om reglerandet av försäljningen till avhämtning genom den nu ifrågasatta lagstiftningen finner jag beaktansvärt. Tydligt synes nämligen vara, att en reglering av försäljningen till avhämtning, åtminstone på vissa orter, är minst lika betydelsefull som ordnandet av försändningsrätten. Särskilt är en dylik reglering av vikt, om man söker lösa frågan på sätt jag nyss angivit. För att

Departementschefen.

tillgodose nämnda syftemål lärer en omredigering av stadgandet böra äga rum. Såväl i förordningen den 25 september 1914 som i fjolårsförslaget och i det nu föreliggande förslaget har kontrollområde angivits såsom det område, till vilket försändning från rättighetsinnehavare utom området ifråga icke finge äga rum annat än till innehavare av detaljhandelsrättighet. Enligt denna bestämmelse äger den enskilde frihet att köpa, varhelst han behagar, och endast den inskränkningen gäller, att han icke får till sig försänt brännvin från innehavare av utminuteringsrättighet utom området ifråga. Bestämmelsen hindrar alltså icke en person att för avhämtning köpa hos flere bolag — något som särskilt i sydligaste Sverige med dess många och näralliggande bolag lätt nog skulle kunna inträffa. Genom fastställande av försäljningsområden torde man därför böra binda konsumenternas inköpsrättighet vid det försäljningsområde, där de äro boende. Härigenom torde man undgå de av kontrollstyrelsen påpekade svårigheter, som uppstått genom olikartade kontrollbestämmelser hos nyssnämnda bolag. Innehavare av rätt till detaljhandel synes böra i regel förbjudas att — vare sig till avhämtning eller genom försändning — utminutera brännvin till person, som är boende inom annat försäljningsområde än det, där rättigheten utövas. Med »boende» förstår jag här, att personen i fråga har sin stadigvarande uppehållsort inom försäljningsområdet.

Om sålunda försäljningsområdet bör göras slutet med hänsyn till försäljningen utminuteringsvis, torde å andra sidan försäljningsområdets gränser icke böra göras så oöverstigliga, att en person, som är boende inom ett försäljningsområde, icke under några förhållanden skulle kunna köpa hos innehavare av utminuteringsrättighet inom annat område. Kontrollstyrelsen har ansett, att undantag från nyss angivna, allmänna regel bör kunna medgivas av bolag, när det gäller försäljning till avhämtning. Jag anser, att man kan gå ett steg längre och öppna möjlighet till undantag jämväl i fråga om köp till försändning. I en underdånig framställning har Sveriges vinhandlareförening hemställt, att vid fastställande av kontrollområden för bolag, som bildats för detaljhandeln med spirituosa, bolaget måtte åläggas att på begäran till den köpande allmänheten utfärda s. k. *transportkort*, vilka skulle berättiga till inköp av viss kvantitet spirituosa från annat kontrollområde än det, där köparen vore boende, under förutsättning dock att mängden av den sålunda köpta spirituosan ofördröjligen anmäldes hos det bolag, som utfärdat transportkortet. Efter min mening bör den gjorda framställningen icke bifallas, i vad den avser att bolagen skulle *åläggas* att utfärda transportkort. De å olika orter förefintliga olika kontrollsystemen

torde nämligen lägga hinder i vägen för att åt bolagen skulle kunna utan vidare medgivas att tillåta personer inom ett kontrollområde att verkställa inköp hos försäljare inom annat kontrollområde. Däremot finnes det intet skäl att fullständigt avskära ett bolag från möjligheten att medgiva försändning av brännvin till bolagets område från försäljare utom samma område. Dock läser det böra förbehållas kontrollstyrelsen att meddela närmare föreskrifter rörande utövandet av den befogenhet, som sålunda skulle tillerkännas bolagen.

I 15 § 10 mom. har införts uttryckligt stadgande om att, därest bolag utan giltig anledning vägrar att utfärda transportkort, rättelse bör kunna vinnas genom klagan hos kontrollstyrelsen. Härjämte har i samma lagrum företagits en formell ändring, avseende att tydligare ange de frågor, beträffande vilka kontrollstyrelsen är besvärinstans.

Gent emot de av den sakkunnige föreslagna importbestämmelserna har kontrollstyrelsen framställt åtskilliga anmärkningar, vilka gå ut därpå, att dels dessa bestämmelser icke skulle ge bolagen erforderligt skydd vid utövandet av utminuteringskontrollen, dels att den inhemska handeln fortfarande skulle komma att befinna sig i ett avsevärt sämre läge än den utländska handeln. Kommerskollegium har jämväl framhållit, att verkan av de föreslagna bestämmelserna skulle bli obetydlig. Kontrollstyrelsen anser frågans lösning bäst främjas genom att allenast låta de inhemska detaljhandlarna bli importörer.

Jag vill till en början erinra därom, att nykterhetskommittén i sitt den 5 januari 1914 dagtecknade betänkande föreslagit, att importen endast skulle vara tillåten för bolag, dock med skyldighet för sådant, att, sedan säkerhet nedsatts, från försäljare anskaffa önskad vara. Vid framläggandet av fjolårsförslaget syntes det mig emellertid, som om framför kommitténs förslag i denna del vore att föredraga en annan anordning, varigenom det av kommittén avsedda syftet skulle kunna vinnas, utan att importen till enskilda förbjödes. Det är denna anordning, som av den sakkunnige i det föreliggande förslaget upptagits.

De skäl, som blivit anförda gentemot sistnämnda anordning till reglerande av införseln av brännvin från utlandet, synas mig icke kunna fränkännas betydelse. Sålunda förefinnas onekligen svårigheter att göra anordningen fullt effektiv, om den icke förbindes med en bestämmelse, att bolagen vid utfärdande av införselbevis skola få pröva, huruvida köpare böra medgivas import i myckenhet, varom fråga är. Å andra sidan åter skulle en dylik bestämmelse föranleda besvärigheter vid tullbehandlingen och påkalla invecklade föreskrifter för denna. Jag vill exempelvis erinra om de rätt detaljerade stadganden, som skulle

krävas för reglerandet av ett sådant fall som att en person importerat 50 liter brännvin på fat, men bolaget icke ansett sig kunna tillåta disposition av mer än 5 liter. Ställer man sig därför på den ifrågasatta och ur kontrollsynpunkt otvivelaktigt riktiga ståndpunkten, att bolagen jämväl vid införsel skulle äga att bestämma, huruvida och i vilken omfattning import skulle medgivas ur synpunkten av köparens köperätt inom landet, synes onekligen den av nykterhetskommittén föreslagna och av kontrollstyrelsen i främsta rummet förordade anordningen innebära en enklare och klarare lösning. Dessutom erbjuder denna väg den ur flere synpunkter betydande fördelen, att den inför likställighet mellan utländska och inhemska handlande på detta område.

Då åtskilliga av de olägenheter, som äro förenade med det av mig i fjolårsförslaget förordade systemet, mera påtagligt framträtt och vissa andra svårigheter, med vilka genomförandet av nykterhetskommitténs förslag i förevarande avseende var förenat, icke numera göra sig gällande i samma grad, anser jag mig böra förorda ett förslag till reglerande av importen av brännvin av i huvudsak den utformning, som nykterhetskommittén i sitt betänkande av den 5 januari 1914 föreslagit, givetvis dock med de förändringar, som äro påkallade av att dessa bestämmelser skola infogas i gällande brännvinsförsäljningsförordning. Jag anser sålunda, att allenast de, som äga rätt att försälja brännvin, böra få importera spirituösa drycker och att bolagen skola åläggas samma förpliktelser att tillgodose kunderna med brännvin från utlandet, som de nu hava ifråga om anskaffning av spirituösa drycker från inhemska handlande. Dylika drycker skulle icke annat än mot kvitto, utfärdat av den, som är berättigad att införa sådan dryck, få utlämnas från tullverket. Om visst parti brännvin från utlandet inkommit till brännvinsförsäljningsbolag, skulle emellertid tullverket få utlämna detta parti även till annan än bolag, såvida avhämtdaren visar sig hava erhållit bolagets medgivande därtill.

Vissa undantag från de av mig nu förordade importbestämmelserna lära vara erforderliga, och har jag i detta avseende i huvudsak upptagit de bestämmelser, som av bevillningsutskottet — i anledning av förslag, som generaltullstyrelsen framställt i sitt yttrande över nykterhetskommitténs meraberörda betänkande — utarbetats vid 1914 års senare riksdag (utlåtandet nr 28). Ifrågavarande undantagsbestämmelser torde få ingå som mom. 4 i 26 § av förslaget. I det författningsförslag, som bevillningsutskottet förlidet år framlade, hade utskottet jämväl föreslagit detaljerade bestämmelser ifråga om behandlingen av brännvin, som inkommit till riket, men som icke jämlikt de föreslagna bestämmelserna kunde från

tullverket utlämnas. Jag har ansett, att några dylika bestämmelser icke skulle behöva intagas i förslaget, utan torde det vara tillräckligt föreskriva, att med dylikt brännvin skall förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar. En övergångsbestämmelse rörande förfarandet efter den 1 januari 1916 med sådant brännvin, som före 1915 års utgång inkommit till riket, torde emellertid vara erforderlig.

De av mig föreslagna ändringarna i det remitterade förslaget påkalla vissa jämkningar i de ansvarsbestämmelser, som återfinnas i 40 och 42 §§ brännvinsförsäljningsförordningen.

Det remitterade förslaget till ändrad lydelse av bestämmelserna för brännvin och sprit m. m. i gällande tulltaxa har omarbetats i anslutning till motsvarande bestämmelser i brännvinsförsäljningsförordningen, sådana dessa av mig förordats, varvid i tillämpliga delar iakttagits de av generaltullstyrelsen och kontrollstyrelsen föreslagna formella förändringarna.

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst i enlighet med de av honom anförda synpunkterna utarbetade förslag till *dels* förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin *dels ock* ändrad lydelse av bestämmelserna för brännvin och sprit m. m. i rubrikerna 183—185 i gällande tulltaxa, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i särskilda propositioner föreslå riksdagen att antaga samma förslag, det sistnämnda att gälla från och med den 1 januari 1916.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att propositioner i ämnet skulle med den lydelse, bilagorna litt. . . . och litt. . . . till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Albert Tondén.

*Bilaga I.***Förslag**

till

**förordning om ändrad lydelse av vissa delar i förordningen den 9 juni 1905
angående försäljning av brännvin.**

Härigenom förordnas, dels att till 15 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin skall fogas ett nytt moment, 10, av den lydelse, här nedan stadgas, dels ock att övriga nedan intagna delar av samma förordning skola erhålla följande förändrade lydelse:

3 §.

Vid utminutering vare minsta tillåtna försäljningsbeloppet tre tiondels liter. Vad sålt blivit får icke i mindre belopp än sålunda föreskrivits utlämnas eller mellan flera köpare fördelas; ej heller får något av det sålda förtäras på försäljningsstället.

15 §.

2. Vid all utminutering av brännvin skall bolag enligt grunder, som av kontrollstyrelsen godkännas, anordna verksam kontroll till vilka personer och till vilken mängd försäljning i varje särskilt fall äger rum, och må härvid fastställas viss myckenhet, utöver vilken under angiven tid utminutering till köpare eller vissa sådana ej må ske. Sådan kontroll skall jämväl omfatta rätt till utminutering, som jämlikt 17 § 2 mom. av bolag överlåtits.

Det åligger kontrollstyrelsen att för utminutering av brännvin indela riket i kontrollområden ävensom att i denna indelning vidtaga de jämkningar, som med anledning därav, att inom viss kommun rättighet till utminutering upphör eller upplåtes eller av andra orsaker betingas.

Innehavare av rätt till utminutering äger ej utom det kontrollområde, där han utövar sin verksamhet, inom riket försända brännvin till annan än den, som innehar rätt till detaljhandel.

Bolag vare på anfordran av köpare, till vilken bolaget finner utminutering kunna äga rum, pliktigt att, sedan erforderlig säkerhet nedsatts, söka till skäligt pris anskaffa sådana varusorter av brännvin, som inom riket förekomma i handeln.

10. Förmenar någon, att bolag obehörigen vägrat att till honom utminutera brännvin, eller finner någon av bolag beträffande dess förvaltning vidtagen åtgärd kränka hans enskilda rätt eller strida emot förordningens syfte, må han hos kontrollstyrelsen göra framställning om åvägabringande av rättelse i det överklagade förhållandet. Över kontrollstyrelsens beslut ifråga om bolags vägran att utminutera brännvin må klagan ej föras.

IV. Om införsel av brännvin från utrikes ort.

26 §.

1. Brännvin, som från utlandet införes av annan än den, som visar sig äga rätt att försälja brännvin, må med de i 2—4 mom. stadgade undantag ej från tullverket utlämnas, utan att mottagaren med intyg av vederbörande bolag styrker, att hinder för honom vid ifrågakomna tid ej möter att hos bolaget inköpa brännvin.

Vägrar bolag obehörigen att utfärda sådant intyg, må rättelse därtinnan påkallas hos kontrollstyrelsen. Över kontrollstyrelsens beslut i sådan fråga må klagan ej föras.

2. Angående införsel av brännvin till riket för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov meddelas särskilda bestämmelser av Kungl. Maj:t.

3. I fråga om rätt för resande, som ankommer från utrikes ort, att till riket medföra brännvin ävensom beträffande vederbörligen legiti-

merad handelsresandes rätt att till riket införa prov å brännvin gäller vad tullförfattningarna därom innehålla.

4. Utan iakttagande av vad i 1 mom. stadgats må brännvin till riket införas av den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet införda varor.

5. Med från utlandet infört brännvin, som på grund av stadgandet i denna paragraf ej må från tullverket utlämnas, skall förfaras på sätt Kungl. Maj:t förordnar.

V. Ordningsföreskrifter.

27 §.

1. Försäljningsställe skall vara beläget vid öppen gata, väg eller torg.

2. De rum, som nyttjas för utskänkingsrörelse, skola vara ljusa och luftiga, hava en i förhållande till rörelsens omfattning tillräcklig storlek samt hållas i ordentligt skick.

3. Försäljningen må ej börjas förrän besiktning å den lägenhet, där rörelsen skall drivas, hållits i stad av stadsfiskal och på landet av kronobetjänt jämte två personer, utsedda av magistrat eller kommunalnämnd, samt besiktningsmännen utfärdat bevis därom, att föreskrifterna i 1 och 2 mom. blivit uppfyllda. Vad här är sagt gälle ock då försäljningsställe ombytes.

VI. Ansvarsbestämmelser.

42 §.

1. Förbrytelse mot 2, 31, 32 eller 33 §§ eller mot 27 § 3 mom. straffes med böter från och med tio till och med femtio kronor.

2. Då förbrytelse skett mot 2 §, vare tillika det till salu hållna brännvin underkastat beslag och förbrutet.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1916.

Härvid skall dock iakttagas, att kontrollområde enligt de i 15 § 2 mom. här ovan angivna grunder må av kontrollstyrelsen dessförinnan tillsvidare anvisas bolag, som anordnat kontroll i enlighet med vad i nämnda lagrum enligt dess nu gällande lydelse stadgas; skolande beträffande sålunda fastställt område gälla såväl föreskriften i tredje stycket av berörda lagrum i dess nu gällande lydelse, som ock vad ovan i 15 § 2 mom. 4 stycket finnes stadgat.

Förslag

till

ändrad lydelse av bestämmelserna för brännvin och sprit m. m. i rubrikerna
183—185 i gällande tulltaxa.

	Kvantitet för tullbe- räkningen	Tullsats	
		Kronor	öre
<i>Drycker.</i>			
183.	Brännvin och sprit, alla slag, härunder även inbegripna arrak, rom och konjak: på fat, större eller mindre	1 liter av 50 pro- cents al- koholhalt vid + 15° C.	1 —
184.	på andra kärl	1 liter, utan av- seende å alkohol- halten	1 85
<p><i>Anm. 1.</i> Vid förtullning av brännvin och sprit i kärl, innehållande mindre än 250 liter, enligt de här ovan för tullberäkning bestämda grunder skall tullavgiften förhöjas, om varan är beredd av ris (arrak) eller av socker (rom), med 75 öre per liter, men eljest med 15 öre per liter.</p>			

	Kvantitet för tullbe- räkningen	Tullsats	
		Kronor	öre
<i>Drycker.</i>			
<i>Anm. 2.</i> Införas hit hänförliga drycker av annan än den, som visar sig äga rätt försälja sådana, må varan ej från tullverket utlämnas, utan att mottagaren med intyg av vederbörande brännvinsförsäljningsbolag styrker, att hinder för honom vid ifrågakomna tid ej möter att hos bolaget inköpa brännvin.			
<i>Anm. 3.</i> Resande, som ankommer från utrikes ort, må i vanlig ordning medföra hit hänförliga varor, dock endast mot erläggande av, om införseln sker å fat, tredubbla och, om införseln sker å andra kärl, dubbla tullen. Lag samma vare beträffande prov å hit hänförliga varor, som införes av vederbörligen legitimerad handelsresande.			
<i>Anm. 4.</i> Angående villkoren för införsel av hit hänförliga varor för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller annat likartat ändamål eller för apoteksbehov gäller vad Konungen därom stadgat.			
<i>Anm. 5.</i> Brännvin och sprit av annan alkoholhalt än den här ovan angivna reduceras till normalstyrka, eller 50 procent, på sätt därom är särskilt föreskrivet.			
<i>Anm. 6.</i> Spritlösningar, icke drickbara, i vilka alkoholhalten på grund av förefintligheten av lösta ämnen ej kan direkt bestämmas, ävensom sprit i fast form hänföras till spritfernissa.			
<i>Anm. 7.</i> Fabriks- eller yrkesidkare, som styrker sig innehava vederbörligt tillstånd att för tekniskt ändamål använda skattefri finkelolja, äger att för enahanda ändamål införa finkelolja, hållande minst 75 volymprocent i koncentrerad klorkalciumlösning olöslig olja, mot en tull av 75 öre per kg. utan avseende å alkoholhalten med villkor, att han underkastar sig de särskilda kontrollföreskrifter angående varans användning, som meddelas av Konungen. Annan finkelolja förtullas såsom brännvin och sprit.			

	Kvantitet för tullbe- räkningen	Tullsats	
		Kronor	öre
<i>Drycker.</i>			
185. Likör och absint; ävensom andra spritdrycker, försatta med socker eller annat främmande ämne, varigenom alkoholhalten angives oriktigt å provaren	1 lit.	2	50
<p><i>Ann. 1.</i> Införas hit hänförliga drycker av annan än den, som visar sig äga rätt försälja sådana, må varan ej från tullverket utlämnas, utan att mottagaren med intyg av vederbörande brännvinsförsäljningsbolag styrker, att hinder för honom vid ifrågakomma tid ej möter att hos bolaget inköpa brännvin.</p> <p><i>Ann. 2.</i> Resande, som ankommer från utrikes ort, må i vanlig ordning medföra hit hänförliga varor, dock endast mot erläggande av, om införseln sker å fat, tredubbla och, om införseln sker å andra kärl, dubbla tullen. Lag samma vare beträffande prov å hit hänförliga varor, som införes av vederbörigen legitimerad handelsresande.</p> <p><i>Ann. 3.</i> Angående villkoren för införsel av hit hänförliga varor för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller annat likartat ändamål eller för apoteksbehov gäller vad Konungen därom stadgat.</p>			

Bilaga II.

Till Konungen.

Under återopande av sitt föregående år över nykterhetskommitténs förslag avgivna yttrande får socialstyrelsen i fråga om det nu remitterade förslaget förklara, att styrelsen icke har något i huvudsak att däremot erinra. Styrelsen vill i detta sammanhang allenast framhålla lämpligheten och riktigheten därav, att då de på kontrollstyrelsen enligt förslaget ankommande uppgifter till stor del äro av social innebörd och beröra socialstyrelsens verksamhetsområde, åt styrelsen, på sätt i gällande författningar redan är föreskrivet, beredes tillfälle att deltaga i behandlingen av hithörande frågor, i den mån de äro av social innebörd, något som jämväl föredragande departementschefen i den till 1914 års senare riksdag avlätna proposition i nykterhetslagstiftningen vidrört.

I behandlingen av detta ärende inom styrelsen hava deltagit dess chef, byråcheferna Huss, Andersson och Rabenius samt socialfullmäktige von Sydow och Lindqvist.

Stockholm den 7 april 1915.

Underdånigst

HENNING ELMQVIST.

LARS RABENIUS.

Till Konungen.

År 1914 ävensom den del av 1915, för vilken importstatistiken är uträknad, företer, med undantag för månaderna omedelbart efter krigsutbrottet, en icke oväsentligt ökad brännvinsimport. Det torde icke vara oriktigt att åtminstone delvis sätta denna ökning av brännvinsimporten i samband med de särskilt under år 1914 å flera orter införda bestämmelserna om kontroll å brännvinsförsäljningen. De i det nu framlagda författningsförslaget gjorda inskränkningarna i importträten skulle visserligen i någon mån inskränka möjligheterna till import. Mot denna inskränkning i importmöjligheterna har kommerskollegium så mycket mindre något att erinra, som densamma endast kan gagna den inhemska handeln.

Kollegium tillåter sig emellertid framhålla, att även efter genomförandet av dessa bestämmelser person, som av en eller annan orsak icke vill underkasta sig försäljningskontroll, skulle kunna importera brännvin i obegränsad myckenhet, allenast

han förskaffat sig i förslagets § 26 mom. 1 angivna intyg. Faran för ökad brännvinsimport skulle sålunda väsentligen kvarstå. Under sådana omständigheter synes det kollegium kunna ifrågasättas, huruvida det är lämpligt, att innan man vunnit erfarenhet om, huruvida de nu föreslagna ändrade importbestämmelserna kunna hejda ökningen i brännvinsimporten, utsträcka systemet med försäljningskontroll, så mycket mera som förordningen den 25 september 1914 om ändrad lydelse av 1, 3, 5, 6, 15 och 40 §§ i brännvinsförsäljningsförordningen ännu icke lärt hava kommit till tillämpning i fråga om kontrollområdena.

Kollegium, som förutsätter, att förslaget står i överensstämmelse med gällande handelstraktater, har i övrigt intet att erinra mot detsamma.

Stockholm den 15 april 1915.

Underdånigst

K. A. FRYXELL.

PER G. FRIBERG.

NILS CARLSSON.

BERNDT FORSGRÉN.

Föredragande.

E. Holmberger.

Underdånigt utlåtande.

Med anledning av förestående nådiga remiss får generaltullstyrelsen underdånigst anföra följande.

I 26 § mom. 1 av förslaget till ändrad lydelse av vissa delar i brännvinsförsäljningsförordningen ävensom i anmärkning 2 under tulltaxerubrikerna 183 och 184 samt i anmärkning 1 under tulltaxerubriken 185 förekommer bestämmelse, att brännvin eller andra till nämnda rubriker hänförliga spirituösa drycker, som från utlandet införas av annan än den, som visar sig äga rätt att försälja ifrågavarande drycker, icke må, utom i vissa närmare angivna fall, utlämnas från tullverket utan att mottagaren med intyg av vederbörande bolag styrker, att hinder för honom vid ifrågakomna tid — med vilket uttryck väl torde få avses tidpunkten för utlämnandet — ej möter att hos bolaget inköpa brännvin. I fall, då mottagaren är bosatt å införselorten, torde tillämpningen av denna bestämmelse i allmänhet icke möta någon svårighet. Annorlunda bliver emellertid förhållandet, då mottagaren bor å annan ort inom riket, än där införseln sker, och vid tullbehandlingen använder sig av ett ombud å införselorten. I sådant fall uppstår fråga, huruvida ombudet eller den verkliga mottagaren av varan, vilkens namn och boningsort ej ens behöva vara kända av tullförvaltningen i införselorten, skall styrka sin befogenhet att inköpa brännvin. För besvarandet av denna fråga giver förslaget icke någon ledning.

Rimligtvis borde skyldigheten att styrka befogenheten åligger den verkliga mottagaren av varan, icke ombudet, som ju vanligen är en speditör eller yrkesmässig kommissionär. För att framtvunga ett sådant styrkande borde, synes det styrelsen, författningen innefatta åläggande för varje importör av ifrågavarande varor att skriftligen på heder och tro uppgiva, huruvida han inför varan för egen eller annans räkning och i sistnämnda fall för vems räkning den införes och varest denne är bosatt. Införes varan för importörens egen räkning, skulle givetvis importören förete ett av det bolag, inom vars kontrollområde han är bosatt, utfärdat intyg rörande sin befogenhet att inköpa brännvin; i motsatt fall skulle intyget avse den uppgivna mottagaren och vara utfärdat av det bolag, inom vars kontrollområde denne är bosatt. Den kontroll, tullmyndigheterna sålunda skulle hava att utöva, förutsätter tydligen, att de hava kännedom om rikets indelning i kontrollområden, något som lämpligen torde kunna beredas dem genom att allmän kungörelse härom utfärdas. — Importör, som falskeligen försäkrade, att inkommen spritvara vore införd för hans egen räkning och på grund härav mot företett intyg utbekomme varan, torde böra vara underkastad ansvarspåföljd.

Då för prov, som införes av handelsresande, tull i allmänhet icke erlägges utan deponeras, torde sista punkten av anmärkning 3 under rubrikerna 183 och 184 samt av anmärkning 2 under rubriken 185 måhända lämpligare erhålla förslagsvis följande lydelse:

På enahanda sätt skall tull beräknas för prov å hit hänförliga varor, som införas av handelsresande.

Orden »vederbörligen legitimerad» torde såsom överflödiga och måhända i viss mån vilseledande böra utgå såväl ur författningen som ur anmärkningarna.

I övrigt giva förslagen ur tullverkets synpunkt icke anledning till annan erinran, än dels att förslaget lämnar oavgjort, huruvida till person, som av vederbörande bolag erhållit ovanberörda intyg, må utlämnas större kvantitet av från utlandet införda spritdrycker än den han på grund av stadgandet i 15 § mom. 2 tilläventyrs må vara berättigad att vid tiden för utlämnandet inköpa hos bolaget, dels ock att den höjda tullsatsen å av resande medförda spritvaror uppenbarligen är ägnad att föranleda ökad frestelse till olovlig införsel av sådana varor.

Stockholm den 6 april 1915.

Underdånigst

STAFFAN CEDERSCHIÖLD.

GUSTAF BERGENSTJERNA.

EM. RUUS.

E. BEYER,
föredragande.

Enil Delphin.

Till Konungen.

I nådig remiss den 1 april 1915 har Kungl. Maj:t anbefallt kontrollstyrelsen att avgiva utlåtande över remissen bilagda, av inom finansdepartementet tillkallad sakkunnig avgivna förslag till ändrad lydelse dels av vissa delar i brännvinsförsäljningsförordningen, dels ock av bestämmelserna för brännvin och sprit m. m. i gällande tulltaxa, och får kontrollstyrelsen i anledning därav anföra följande.

Ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen.

*Individuella
kontrollföre-
skrifter.*

Ifrågavarande förslag till ändrad lydelse av vissa delar i förordningen angående försäljning av brännvin avser dels att göra obligatorisk för alla brännvinsförsäljningsbolag den kontroll, som sedan någon tid frivilligt tillämpats av åtskilliga bolag i syfte att vinna och bevara kännedom om till vem de i varje särskilt fall sälja och myckenheten av det sålda, dels att bereda effektivt skydd åt dessa kontrollbestämmelser med hänsyn till införseln av brännvin från främmande länder. Ett visst skydd vid tillämpning av kontrollbestämmelserna var genom förordningen den 25 september 1914 avsett att beredas bolag, som vid utminuterung anordnat särskild kontroll till vilka personer och till vilken mängd försäljning i varje särskilt fall äger rum. På grund av sistberörda förordning äger Kungl. Maj:t, på ansökan av vederbörande bolag eller stadsfullmäktige eller kommunalstämma, förordna, att den kommun, där bolaget är bildat, samt, om så prövas nödigt, jämväl sådana därtill gränsande eller närbelägna kommuner, varest rätt till utminuterung ej är upplåten, tillsvidare skola anses såsom bolagets kontrollområde beträffande de slag av brännvin, kontrollen omfattar. Hittills hava till Kungl. Maj:t inkommit omkring 70 ansökningar om fastställande av kontrollområden; och hava vederbörande myndigheter avgivit infordade utlåtanden över åtskilliga av dessa ansökningar. Enligt vad chefen för kontrollstyrelsen fått sig meddelat, har det emellertid ansetts, att ordalydelsen i 15 § 2 mom. av 1914 års förordning utgör hinder för Kungl. Maj:t att fastställa kontrollområden av den omfattning, som av bolagen och myndigheterna i allmänhet blivit ifrågasatt. Utan att närmare ingå på denna fråga tillåter sig styrelsen erinra om sitt utlåtande över ansökan om anvisande av kontrollområde för Visby spritvaruförsäljningsbolag, däri styrelsen tillstyrkte, att hela Gottlands län skulle tillhöra bolagets kontrollområde. Efter vad av den proposition (Nr 233 vid 1914 års senare riksdag), varigenom förslaget till berörda författning förelades riksdagen, inhämtas, var avsikten med densamma att lämna de bolag, som infört kontrollanordningar, erforderligt skydd mot okontrollerad försäljning från bolag å andra orter och från

enskilda spirituoshandlare; och då detta skydd icke gärna kan bli effektivt utan att bolagens kontrollområden bli tillräckligt omfattande, hade enligt styrelsens mening ordalagen i 1914 års förordning icke i och för sig bort få lägga hinder i vägen för den av styrelsen ifrågasatta tolkningen av nämnda förordning. Sedan det emellertid visat sig att de individualiserade kontrollanordningarna vid utminuter-
ring av brännvin inom den närmaste framtiden komma att tillämpas vid så gott som alla landets brännvinsförsäljningsbolag, ligger däri ett starkt skäl för att göra dessa kontrollanordningar obligatoriska för samtliga bolag och samtidigt därmed tillse, att dels hela landet indelas i kontrollområden, så att *alla* kommuner sättas i stånd att skydda sig mot brännvinsmissbruket, dels att införseln av brännvin från främmande länder underkastas likartade kontrollanordningar. Efter styrelsens mening utgör därför det nu framlagda författningsförslaget ett steg i rätt riktning till brännvinshandelns ytterligare reglering.

En granskning av det föreliggande förslaget giver vid handen, att detsamma i huvudsak utgör en efterbildning av 32 och 53 §§ i det förslag till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker, som Kungl. Maj:t framlade för 1914 års senare riksdag i propositionen nr 242.

En icke oväsentlig avvikelse från detta förslag utgör emellertid bestämmelsen i 15 § 2 mom. 1 stycket. Under det att i förslaget till förordning angående försäljning av alkoholhaltiga drycker, 31 och 32 §§, syftet med kontrollen fanns uttryckligen angivet — nämligen att försäljningen skulle ordnas så, att därmed åstadkoms så ringa skada som möjligt, för vilket ändamål det skulle iakttagas, att alkoholhaltiga drycker ej finge försälas eller från försäljningsställe utlämnas till den, om vilken skäligen anledning förefunnes till antagande, att han skulle missbruka sådana eller med varans anskaffande tillhandagå någon, som gjort sig känd för sådant missbruk — finnes syftet med kontrollen i det föreliggande förslaget icke uttryckligen angivet. Emellertid torde härvid som allmän norm få gälla bestämmelsen i 15 § 1 mom. brännvinsförsäljningsförordningen, enligt vilken bolaget är skyldigt att endast i sedlighetens intresse ordna och handhåva detaljhandeln med brännvin. Nämnda bestämmelse kan emellertid göras till föremål för olika tolkningar i det enskilda fallet. Det hade därför varit önskligt, om syftet med kontrollen hade i det föreliggande förslaget närmare angivits. Detta särskilt därför, att enligt 15 § 10 mom. i förslaget kontrollstyrelsen fått sig ålagt att pröva framställningar om åvägabringande av rättelse, när någon förmenar, att bolag obehörigen vägrat att till honom utminutera brännvin. I såväl de av nykterhetskommittén som av Kungl. Maj:t framlagda författningsförslagen har emellertid bestämmelsen i 15 § 1 mom. utbytt mot det allmänna direktivet för brännvinshandelns ordnande, att »därmed åstadkommes så ringa skada som möjligt». Under förutsättning att uttrycket »i sedlighetens intresse» är nära sammanfallande med nämnda uttryck, anser sig styrelsen icke böra framställa yrkande om förtydligande i detta avseende. särskilt som den nu ifrågasatta författningen är avsedd att få en provisorisk karaktär i avvaktan på genomförandet av en ny nykterhetslagstiftning.

I förslaget stadgas, att bolag skall anordna kontroll enligt grunder, som av kontrollstyrelsen godkännas. Detta innebär ett steg utöver den bestämmelse, som finnes i förordningen av den 25 september 1914, enligt vilken bolag kan anordna kontroll utan att behöva underställa de särskilda kontrollanordningarna prövning av någon särskild myndighet. Behövligheten av att åstadkomma mera likartade bestäm-

melser i fråga om kontrollens utövande och sålunda närma de olika kontrollanordningarna till varandra. har framstått vid granskningen av de inkomna ansökningarna om kontrollområden. Svårigheten att genomföra kontrollanordningar i Skåne har särskilt varit stor, enär överenskommelse icke kunnat uppnås på frivillighetens väg mellan de många, särskilt i Malmöhus län, förefintliga bolagen, där enhetliga kontrollbestämmelser ur åtskilliga synpunkter visat sig vara av nöden. Ur den nu nämnda synpunkten är därför införandet i lagstiftningen av en bestämmelse, varigenom möjlighet till ett normerande inflytande på kontrollanordningarna öppnas, ett bestämt framsteg. Det torde emellertid icke vara tillräckligt att bestämma, att bolaget skall anordna kontrollen enligt grunder, som godkännas av kontrollstyrelsen, utan det torde jämväl vara erforderligt, att kontrollstyrelsen sättes i tillfälle att tillse, att bolagen framdeles icke vidtaga sådana ändringar i kontrollanordningarna, att grunderna för den verksamma kontrollen därigenom rubbas. Det torde därför vara pakallat att i 15 § 2 mom. införa en ny bestämmelse av innehåll, att, om bolag vidtager ändring i föreskrifterna för den kontroll, som bolaget anordnat, bolaget skall vara skyldigt att därom göra anmälan till kontrollstyrelsen.

Genom den föreslagna bestämmelsen i 15 § 2 mom. 3 stycket regleras försäljningen av brännvin, då det skall försändas utom kontrollområdet. Däremot finnes icke i förslaget någon motsvarande bestämmelse, som närmare reglerar försäljningen till avhämtning. Det kan visserligen synas, som om dylika bestämmelser icke skulle vara erforderliga, när hela landet indelas i kontrollområden. De yttrandena, som redan inkommit beträffande ansökningar om kontrollområden, giva emellertid vid handen, att ett reglerande jämväl av detta slag av försäljning är erforderligt. Om nämligen inga bestämmelser finnas uppställda i nämnda avseende, skulle en person kunna till avhämtning köpa hos flera bolag, en eventualitet, som lätt nog kan inträffa, när bolagen ligga på kort avstånd från varandra. Visserligen skulle detta kunna förebyggas därigenom, att bolagen ålade sig själva att icke försälja till andra personer än dem, som vore mantalsskrivna inom bolagets kontrollområde, men dels torde det icke vara att förvänta, att alla bolag skulle frivilligt ålägga sig denna begränsning, dels komme säkerligen en dylik regel icke att tillämpas av de enskilda spirituosa-handlarna. Under dylika förhållanden skulle kontrollsystemen på olika orter komma att verka ganska ojämnt och bestämmelsen om försäljning i viss myckenhet bliva av mindre värde. Om det sålunda ur synpunkten av mera likformiga försäljningsförhållanden över hela landet synes önskvärt, att bolag i allmänhet icke må sälja till andra personer än dem, som äro bosatta inom bolagets eget kontrollområde, bör å andra sidan möjlighet beredas för att ett bolag under viss kontroll får sälja jämväl till personer, bosatta utom kontrollområdet. Bestämmelser i detta avseende hava på frivillighetens väg överenskommit bl. a. mellan brännvinsförsäljningsbolagen i Stockholm och Uppsala. Enligt dessa får en person, som är bosatt t. ex. inom Uppsalabolagets försäljningsrayon, köpa till avhämtning å Stockholmsbolagets utminuteringsställen, såvida han av Uppsalabolaget erhållit så kallat transportkort, utvisande att han är kund hos sistnämnda bolag. En bestämmelse av denna innebörd underlättar för kunderna hos ett bolag att köpa hos annat bolag, om dessa av en eller annan anledning, såsom vistelse å annan ort, oundvikliga ojämnheter i kontrollområdesindelningen m. m., finna med sin fördel förenligt att till avhämtning köpa hos annat bolag än det, som finnes inom det kontrollområde, de tillhöra. Särskild betydelse skulle en dylik bestämmelse få för de konsu-

menter, som bo inom kommuner, liggande ungefär mitt emellan två bolag. Om anordningar med transportkort komme till användning, skulle dessa konsumenter kunna köpa till avhämtning hos det bolag de för bäst finna, och skulle sålunda en mjukare utformning av den för konsumenter å vissa orter nog så betungande kontrollområdesinstitutionen beredas. Några av de myndigheter, som yttrat sig över ansökningar om kontrollområden, hava förordat införande av bestämmelser angående möjlighet för en person, bosatt inom ett kontrollområde, att under erforderlig kontroll köpa hos bolag inom annat kontrollområde. Kontrollstyrelsen får alltså tillstyrka, att i det föreliggande förslaget införas bestämmelser av ovan angivet innehåll. Det torde vara tillräckligt att bestämma, att, om en person önskar köpa hos annat bolag än det, som utövar sin verksamhet inom det kontrollområde, där han är mantalsskriven, han skall uppvisa, att han av bolaget inom sitt kontrollområde erhållit dess medgivande därtill. Bestämmelsen kan lämpligen fogas till 3 stycket i 15 § 2 mom., som då skulle komma att lyda: »Innehavare av rätt till utminuterung äger ej utom det kontrollområde, där han utövar sin verksamhet, inom riket försända brännvin till annan än den, som innehar rätt till detaljhandel, och ej heller till avhämtning försälja till person, som är mantalsskriven inom annat kontrollområde, såvida denne icke kan uppvisa, att han av bolaget inom det kontrollområde, där han är bosatt, erhållit dess medgivande därtill.»

I 26 § av förslaget finnas uppställda särskilda bestämmelser om införseln av brännvin från utlandet. Innebörden av dessa bestämmelser är, att annan än den, som äger rätt att försälja brännvin, fortfarande skall få från utlandet införa brännvin, men att han skall vid det tillfälle, då varan avhämtas från tullverket, styrka med intyg från vederbörande bolag, att »hinder för honom vid ifrågakomna tid ej möter att hos bolaget inköpa brännvin». En bestämmelse, som reglerar importen från utlandet, synes vara väl motiverad såväl från nykterhetssynpunkt som också för att skydda den inhemska handeln med brännvin. Såväl myndigheter som bolag och enskilda spirituosa-handlare hava framställt krav på genomförande av en dylik bestämmelse. Uppenbart synes det ock vara, att, om det fortfarande stode enskilda fritt att från utlandet importera brännvin utan hinder av några restriktivbestämmelser, importen skulle taga en stor omfattning, icke minst i de landsdelar, som ligga vid gränserna, och alldeles särskilt i Skåne. Agenter för utländska firmor i spirituosa-branschen, som redan för närvarande utöva en omfattande försäljning till men såväl för nykterhetsintressena som särskilt för våra inhemska affärsmän på detta område, skulle antagligen i ett dylikt sakernas läge finna än gynnsammare förutsättningar för en omfattande försäljning. En självklar förutsättning synes därför vara, att, om kontrollanordningarna göras obligatoriska för all försäljning inom landet, bestämmelser jämväl uppställas för införseln från utlandet.

Principerna för uppställandet av dylika bestämmelser synas böra vara följande. För det första få bestämmelserna icke vara så beskaffade, att de kunna verka undergrävande på kontrollföreskrifternas verksamma tillämpande inom landet. För det andra få bestämmelserna icke sätta utländska köpmän i en mera gynnad ställning än inhemska försäljare. Bäst främjas dessa båda syftemål genom att allenast låta de inhemska detaljhandlarna bliva importörer och samtidigt ålägga dessa — väl främst bolagen — att anskaffa de varor från utländska handlande, som konsumenter inom Sverige kunna komma att rekvirera. Härigenom finge de

*Införsel av
brännvin från
utrikes ort.*

inhemska handlandena fullt i sin hand att utöva den dem åliggande kontrollen över spirituosa-handeln. samtidigt som den utländska handelns berättigade intressen bleve tillgodosedda. Att märka är nämligen, att, då brännvinshandeln, såsom i Sverige, är monopoliserad hos ett fåtal enskilda, det måste anses som ett viktigt statsintresse, att försäljning genom andra än monopolinnehavarna effektivt bliver förhindrad.

I det föreliggande förslaget har man emellertid valt en annan väg än den nyss antydda.

Till en början får kontrollstyrelsen framhålla några, enligt styrelsens mening formella otvetykligheter, som vidlåda avfattningen av 26 § 1 mom. Uttrycket »hinder för honom vid ifrågakomna tid ej möter att hos bolaget inköpa brännvin» torde nära sammanfalla med innebörden i bestämmelsen i 15 § 2 mom. 4 stycket »till vilken bolaget finner utminuterung kunna äga rum» och synes giva anledning till den tolkningen, att införseln ej får äga rum i större myckenhet än som gäller vid försäljning utminuteringsvis. Enligt vad styrelsen erfarit, lär emellertid meningen med stadgandet vara, att importen skall få ske oavsett myckenheten. Vidare lär uttrycket »mottagaren» icke vara fullt tydligt, då ju därmed kan avses dels speditören, dels konsumenten. Denna tvetydighet kan bliva undergrävande för tillämpningen av restriktivbestämmelserna, ty om den tolkningen vunno burskap, att det vore speditören, som skulle styrka sin behörighet, skulle speditörer kunna komma att tjäna som mellanhänder vid försäljning till personer, som icke borde få åtkomma brännvin. Visserligen äger på grund av stadgandet i 5 § 1 mom. brännvinsförsäljningsförordningen icke annan än detaljhandlare att tillhandagå allmänheten med anskaffande av brännvin, men denna bestämmelse har i praktiken visat sig hava en ganska begränsad betydelse.

Till dessa mera formella invändningar, som kunna riktas mot den föreslagna bestämmelsen, komma materiella betänkligheter, som styrelsen hyser beträffande stadgandet.

Syftet med 26 § 1 mom. i den avfattning stadgandet erhållit, måste anses vara att icke förhindra de enskilda personer, som vilja köpa brännvin från främmande länder, att göra dylika inköp, men ingalunda att tillmötesgå enskilda personer att från utlandet införa brännvin för att motverka eller övervinna de restriktivbestämmelser, som kunna hava uppställts. Detta syfte kan styrelsen icke anse hava förverkligats genom den utformning, som givits åt förslaget ifråga. Ty om en person får importera vilken myckenhet som helst — om nu denna tolkning är riktig — är det givet, att han föredrager att köpa från en utländsk firma i långt större myckenhet, än han äger köpa inom landet. Särskilt kan detta befaras komma att äga rum, då konsumenterna frestas till import av brännvin av agenter för utländska handelshus, vilka i ett dylikt sakernas läge säkerligen framdeles såsom hitills komma att åtaga sig allt besvär med importen inför utsikten att avsevärt kunna öka sin försäljning. En dylik trafik kan man i synnerhet befara i de södra delarna av landet och alldeles särskilt i städerna utmed Öresund, där konsumenterna utan tvivel snart skola finna det vara lättare och bekvämare att köpa av danska agenter än hos de svenska detaljhandlarna. Dessa osunda förhållanden skulle dels komma att befordra langningen av brännvin ända till en omfattning, som skulle komma att utgöra en allvarlig fara för nykterhetstillståndet, dels tvinga bolagen att släppa efter på kontrollbestämmelserna för att i någon mån uppväga det utländska inflytandet. Att den inhemska spirituosa-handeln skulle komma att lida avsevärt avbräck genom en dylik trafik, torde utan vidare vara klart.

Enligt kontrollstyrelsens mening är den säkraste och lämpligaste formen för ordnandet av importfrågan, att annan införsel av brännvin från utlandet än sådan, som äger rum genom detaljhandlare, förbjödes. Kan emellertid icke en bestämmelse av dylikt innehåll vinna nådigt avseende, bör åtminstone importen icke få ske i större myckenhet än den enskilde importören själv äger köpa inom landet. Mot en dylik bestämmelse kan visserligen från konsumentsynpunkt resas den invändningen, att vid införsel i allmänhet större mängder intagas än vid köp inom landet. Denna omständighet lär emellertid väl kunna av bolagen beaktas vid utställande av »införselbevis». Vid alla hittills tillämpade kontrollanordningar gäller nämligen den bestämmelsen, att bolag kunna för visst tillfälle eller tillsvidare medgiva undantag från tillämpningen av den av bolaget fastställda maximikvantiteten; ett dylikt undantag kan givetvis jämväl göras, om bolagen komma att pröva, huruvida särskilda importörer få införa brännvin i viss myckenhet.

På grund av vad sålunda anförts får styrelsen hemställa, att 26 § 1 mom. 1 stycket erhåller följande lydelse:

1. Brännvin, som — — — styrker, att hinder för honom vid ifrågakomna tid ej möter att hos bolaget inköpa brännvin i myckenhet, varom fråga är.

*Ändrad lydelse av bestämmelserna för brännvin och sprit m. m. i rubrikerna
183—185 i gällande tulltaxa.*

I det förslag till ändring av bestämmelserna för brännvin och sprit i gällande tulltaxa, som remissen jämväl omfattar, har under tulltaxerubrikerna 183, 184 och 185 införts bestämmelser, som hänföra sig till de föreslagna ändringarna i brännvinsförsäljningsförordningen. Men dessutom har i anmärkning 3 införts den bestämmelsen, att resande, som ankommer från utrikes ort, i vanlig ordning får medföra hit hänförliga varor, dock endast mot erläggande av, om införseln sker å fat, tredubbla och, om införseln sker å andra kärl, dubbla tullen; samma bestämmelser skulle gälla beträffande prov å brännvin, som införas av vederbörligen legitimerad handelsresande.

Enligt kontrollstyrelsens mening kan det starkt ifrågasättas, om de föreslagna bestämmelserna komma att få den med desamma avsedda effekten. Förslaget synes förutsätta, att en resande skulle till Sverige få införa så betydande kvantiteter som ett eller flera fat, det vill säga en säkerligen minst lika stor kvantitet, som en köpare inom landet skulle med tillämpning av myckenhetsbestämmelse vid köp behöva ett helt år för att köpa. Särskilt utmed Öresund skulle utan tvivel en stark trafik utvecklas med resande i sprit, vilka, utan att behöva förete införselbevis, skulle mot erläggande av den högre tullen införa brännvin. I de skånska städerna skulle avstängningsåtgärderna tjäna till föga, då den avstängde skulle såsom resande kunna till landet utan införselbevis införa långt större mängder än bolagets egna kunder skulle kunna få köpa. Den högre tullens återhållande moment torde bliva ringa, då erfarenheten lär, att en person, som är begiven på brännvinsmissbruk, gärna betalar det pris, som fordras för att bekomma berusningsmedel.

För att bringa tulltaxans bestämmelser i överensstämmelse med syftet i de i förslaget uppställda restriktivbestämmelserna lär det vara erforderligt att välja en annan väg. Den mängd brännvin, som en person skulle få tullfritt införa utan införselbevis borde sättas till minsta möjliga kvantitet, förslagsvis en liter, och vad han därutöver införde skulle från tullverket få utlämnas, först när han visade sig

inhava sådant bevis, som omförmäles i 26 § i brännvinsförsäljningsförordningen. Någon högre tullsats vid införsel av brännvin genom resande torde icke vara erforderlig, liksom ej heller ifråga om spritvaror, som införas av legitimerad handelsresande. Anmärkning 3 bör därför enligt kontrollstyrelsens mening erhålla följande lydelse:

»Resande, som ankommer från utrikes ort, må i vanlig ordning medföra allenast en liter av hit hänförliga varor. Medföres större mängd, må varorna ej utlämnas från tullverket, utan att den resande med intyg av vederbörande brännvinsförsäljningsbolag styrker, att hinder för honom vid ifrågakomna tid ej möter att hos bolaget inköpa brännvin i myckenhet, varom fråga är.»

För att undvika onödiga upprepningar och göra uppställningen tydligare synas anmärkningarna 2—4 böra sättas efter rubrik 185 och förses med överskrift »Anmärkningar till nr 183—185».

Det av styrelsen framställda förslaget till ändring av 26 § 1 mom. påkallar jämväl ändring i anmärkning 2. I anmärkning 4 torde ordet »annat» i sammanställningen »annat likartat» böra utgå.

Remissakten återställes härmed, varjämte bifogas protokollsutdrag, utvisande ledamöternas skiljaktiga mening.

Stockholm den 10 april 1915.

Underdånigst

FREDRIK ZETHELIUS.

G. B. LAGERGREN.

K. ARNELL.

ERNST ENVALL.

Ledamöterna i kontrollstyrelsen hava varit av skiljaktig mening och yttrat:

Nu gällande medgivande för bolag, som infört kontrollsystem att vid utminuterung hålla ett minsta tillåtna försäljningsbelopp av $\frac{3}{10}$ liter, synes på vissa håll och måhända med fog hava uppfattats så, att det stode dessa bolag fritt att själva avgöra, huruvida omförmälda kvantitet skulle vara att tillgå i minuthandeln eller om litergränsen fortfarande kunde i praktiken tillämpas. Vid sådant förhållande torde vara anledning företaga en omredigering av stadgandet i nu föreslagna 3 §, så att därav med tydlighet framgår, att behörig köpare har ovillkorlig rätt att erhålla minimibeloppet. Det vore enligt vår mening mycket att beklaga, om denna efter så stora svårigheter vunna skyddsåtgärd mot litersupningens vådor ej bleve allmänt genomförd.

Den lagstiftning, som nu förberedes (15 §), innebär, bland annat, att varje köpare av de i brännvinsförsäljningsförordningen avsedda drycker har att underkasta sig registrering och kontroll beträffande dessa sina inköp. Om man sålunda för att förekomma skada och missbruk vid dessa varors försäljning ålägger samtliga konsumenter, mättilige och omättilige, skötsamme och försumlige, ett dylikt intrång i

deras fria görande och låtande, bör tillses, att åtstramningen ej blir onödigtvis hård för den enskilde eller ägnad att medföra betungande olägenheter i handelshänseende. Så skulle bli förhållandet genom en rikets allmänna indelning i kontrollområden.

Den obligatoriska individuella kontrollen är, lämpligen anordnad, ensam för sig fullt tillräcklig att på ett verksamt sätt förhindra missbruk av spirituösa drycker, och giver ej heller nykterhetstillståndet i landet anledning till att därjämte inrätta obligatoriska försäljningsområden.

När nu gällande, men ännu ej tillämpade stadgande om fakultativt anordnande av kontrollområden förelades riksdagen (proposition 233/1914 B) uttalades också, att en förutsättning för det nya (individuella) försäljningssystemets effektivitet vore, att *antingen* kontrollbestämmelserna komme att gälla för all försäljning inom riket *eller ock* systemets kringgärdande med skyddsbestämmelser av den art, som innefattas i medgivandet att inrätta kontrollområden.

Det torde då få anses obehövt att nu i lagstiftningen införa *båda* dessa garantier.

Landets uppdelning i olika försäljningsområden i syfte att förhindra, att en person köper från mer än ett bolag, har tillföre en underkänts av nykterhetskommittén (se betänkandet den 5 januari 1914 sid. 223), med hänsyn dels till de med uppdelningen förenade svårigheter, dels till möjligheten att på annan väg vinna nyssnämnda syftemål. Detta kunde ske genom att ålägga bolagen att i fråga om varje köpare konstatera, om han är kund hos annat bolag. På sådant sätt behövde enligt kommittén den konsumerande allmänheten icke bindas vid visst på förhand givet bolag utan kunde härutinnan medgivas valfrihet. Om kommun, varest brännvinsbolag ej driver rörelse, nu berättigas att välja sitt s. k. hemortsbolag (70 § i kommittéförslaget) är jämväl kommunernas på detta område eljest erkända självbestämmningsrätt tryggad. Kommunerna torde bäst vara i tillfälle att själva bedöma, var deras invånare hava sina naturliga handelsvägar, och skulle enstaka kommunalmedlem för egen räkning här hava andra önskemål, stode det honom fritt att efter anmälan uppsöka annat bolag.

Vi få alltså på det livligaste tillstyrka, att såväl nu gällande som i föreliggande förslag intagna bestämmelser om kontrollområden övergivas. Då även innehavare av överlättna minuthandelsrättigheter bliva ålagda individuellt försäljningssystem och underkastade de närmare föreskrifter, som äro avsedda att utfärdas, kunna utan särskilda svårigheter anordningar vidtagas till förekommande av okontrollerad försändning från en ort till annan även från dessa spirituosahandlande.

I 15 § 2 mom. är föreslaget ett stadgande, enligt vilket det må fastställas viss myckenhet, utöver vilken under angiven tid utminutering till köpare eller vissa sådana ej må ske. Denna begränsning i utlämningen under viss tidsperiod bör dock rättvisligen ej få gälla alla, även oförskylda köpare, utan allenast drabba sådana, vilka visat sig ej kunna rätt handhava spirituösa drycker. Ett på sådan grund vidtaget utminuteringsmaximum har ej den karaktär av retsamt godtycke, som oesträdligen vidlåder inbegripandet av samtliga köpare utan åtskillnad. Utvägen att vid förefallande behov helt och hållet indraga inköpsrätten är lika fullt öppen.

Enligt författningsförslaget (15 § 2 mom.) skall kontrollstyrelsen äga godkänna grunderna för det av bolag anordnade försäljningssystemet. I propositionen nr 242.1914 B hade motsvarande bestämmelse (32 §) sådan lydelse, att bolag hade att, med iakttagande av de närmare föreskrifter kontrollstyrelsen kunde utfärda,

anordna individuell kontroll. Om nu meningen är att centralmyndigheten skall för varje särskilt bolag pröva och eventuellt godkänna dess vidtagna kontrollanordningar, måste vi finna, att den i nyssberörda proposition föreslagna bestämmelsen om utfärdande av vissa allmänna föreskrifter till ledning för bolagen är att föredraga. Oegentligt vill det emellertid i båda fallen synas att lägga avgörande av dessa frågor i ett ämbetsverks hand. De torde bäst regleras genom en av Kungl. Maj:t meddelad särskild författning.

Uti här bilagd P. M. hava vi sökt angiva några riktlinjer för kontrollens eventuella anordnande.

Vad härefter beträffar den åt kontrollstyrelsen i 15 § 10 mom. och 26 § 1 mom. uppdragna befogenhet att slutligen avgöra klagomål rörande i dessa stadganden omnämnda förhållanden få vi erinra, att, då dessa förhållanden avse tillsynen över brännvinsförsäljningen ur ordningssynpunkt, det bör tillkomma vederbörande länsstyrelse att upptaga dessa klagomål. Hos denna myndighet med dess tillgång till underordnade organ kan dessutom förutsättas större kännedom om förhållandena på varje ort.

På de skäl, som finnas anförda å sid. 58 i propositionen nr 242/1914 B, anse vi det förslag till reglering av importen av spritdrycker, som innefattas i 26 §, vara att föredraga framför det av kontrollstyrelsen nu framställda, men hava ingenting att erinra mot mindre redaktionsförändringar.

Skall kontrollstyrelsen emellertid, på sätt författningsförslaget innebär, förvandlas till uppsiktsmyndighet över folknykterheten i landet och en slags högsta domstol för den enskilde medborgarens åtkomsträtt till spirituösa drycker, torde det bli en mer än vansklig uppgift för styrelsen att samtidigt tillgodose det statsfinansiella intresset. Vi äro livligt övertygade om, att staten, som tillsvidare väl ej kan undvara brännvinet som skatteobjekt, är bäst betjänt av att kontrollstyrelsen får förbliva vid sitt egentliga kall, ordnandet och övervakandet av kontrollen över de accispliktiga näringarna. De nya maktpåliggande uppgifter, även dessa av teknisk-finansiell natur, som väl komma att tilldelas styrelsen genom överinseendet över systembolagens ekonomiska skötsel och förvaltning, göra det än mer angeläget, att dess verksamhet ej splittras.

Det avgörande inflytandet över nykterhetsfrågorna, i den mån detsamma ej utövas av länsstyrelserna, bör läggas ej i kontrollstyrelsens utan i socialstyrelsens hand. Vid upprepade tillfällen har även socialstyrelsen gjort sig påmind i detta hänseende. Så har nyligen ännu en gång skett, i det att denna myndighet i avgivet yttrande angående alkoholistvårdens ordnande ifrågasatt en ny sektion av sociala rådet med uppgift att handlägga ej allenast ärenden rörande alkoholistvården utan även nykterhetsfrågor i allmänhet, i den mån de tillhöra socialstyrelsens ämbetsområde.

I utlåtande över nykterhetskommitténs betänkande den 5 januari 1914 har socialstyrelsen tidigare hemställt huruvida det icke vore naturligtast och riktigtast, att åt socialstyrelsen lämnades uppgiften att vara den centrala ämbetsmyndigheten i avseende å den sociala sidan av nykterhetsverksamheten, med vilken hemställan socialstyrelsen förknippat den anmärkning, att den tekniska och ekonomiska kontrollen över brännvinsbolagens verksamhet lämpligen borde utövas av kontrollstyrelsen. Den då av socialstyrelsen förordade uppdelning av frågorna, vilken sammanfaller med vårt förslag, har sålunda nu ytterligare betonats genom ovanberörda

framställning om en särskild nykterhetsavdelning i det sociala rådet; och har genom denna utvidgning även behovet för kontrollstyrelsen av ett sakkunnigt råd, till den del därav som avser andra medlemmar än affärskunnige, vid bifall till socialstyrelsens framställning bortfallit.

Slutligen få vi med föranledande av det omnämmande, som i föreliggande utlåtande förekommer, rörande fastställande av eget kontrollområde för Gotlands län, erinra, att därom, på sätt bifogade protokollsutdrag från den 28 januari 1915 utvisar, yppat sig avvikande mening i kontrollstyrelsen.

P. M.

angående all brännvinsförsäljnings ställande under kontroll.

All försäljning till enskilda av brännvin och dithörande skall registreras.

För detta ändamål skall den, som vill köpa brännvin, anmäla sig hos visst (valfritt) brännvinsförsäljningsbolag, som här kallas köparens hemortsbolag, för erhållande av personligt registreringskort med fri inköpsrätt.

Vid varje inköp hos hemortsbolaget eller vilken som helst annan brännvinsförsäljningsaffär inom riket skall anteckning göras å detta kort om den inköpta kvantiteten.

Göres inköpet hos hemortsbolaget införes anteckning om köpet omedelbart i bolagets registreringsbok över dess spirituosa försäljning.

Göres inköpet i annan minuthandelsaffär å samma eller annan ort, skall innehavaren av ifrågavarande affär dels anteckna inköpet å registreringskortet dels även underrätta köparens hemortsbolag om köpet. — Dylik avisering hos respektive hemortsbolag göres för var månad, och behöver därvid endast uppgivas kortets nummer och den inköpta kvantiteten.

Registreringskortet gälla till kalenderårs utgång.

Befinnes innehavare av registreringskort för egen del missbruka spritdrycker eller på något sätt missbruka sin inköpsrätt, gör hemortsbolaget anmälan därom hos kommunalnämnden eller nykterhetsnämnden i den kommun, där den skyldige har sin hemvist. Finner nämnden anmälan befogad, må Kungl. Maj:ts befallningshavande, på framställning av respektive nämnd, besluta om registreringskortets indragande.

Personer, som frändömts rätt till registreringskort, må efter ansökan hos bolaget och efter kommunal- eller nykterhetsnämnds hörande erhålla nytt sådant med fri inköpsrätt eller inskränkt sådan. Registreringskort med inskränkt inköpsrätt berättigar endast till inköp hos hemortsbolaget.

Detta system lägger ej nämnvärda hinder i vägen för import eller inköp från annan ort än den, där man har sin hemvist.

Vid import gör tulltjänsteman anteckning å kortet och aviserar hemortsbolaget. Vid rekvisition från annan ort måste registreringskortet åtfölja rekvisitionen, såvida ej sändningen expedieras genom minuthandelsaffär i köparens hemvistort, då anteckning om köpet kan göras där.